

Hamisítás Elleni
Nemzeti Testület

HENT-FÜZETEK 2. TÉNYEK ÉS ADATOK A HAMISÍTÁSRÓL MAGYARORSZÁGON

Tartalomjegyzék

Bevezetés _____	2	II. Hazai fogyasztói felmérések a hamisításról _____	10
I. A magyar fogyasztók véleménye a hamisításról európai uniós tükrében _____	3	Vásárolnának hamis termékeket a magyar fogyasztók? _____	10
Tájékozottság a hamisítással kapcsolatos közösségi jogszabályokról _____	3	A budapestiek és a fiatalok a legnyitottabbak a hamis termékek iránt _____	10
Hamis termékek vásárlása _____	4	A hamis ruházati cikkek és illatszerek iránt nagy a kereslet _____	11
Speciális körülmények között sem elfogadható a hamis termék vásárlása _____	4	A fiatalok körében a legnépszerűbbek a nem legális forrásból származó CD-k, DVD-k, számítógépes programok, internetes tartalmak _____	13
A hamisítás gazdasági, társadalmi hatásaira vonatkozó vélemények _____	7	Óvatosság tapasztalható az egészségügyi veszélyt jelentő élelmiszerek, gyógyszerek terén _____	13
		Az elmúlt évben a lakosság háromnegyede nem vásárolt hamis terméket? _____	13
		A hamis termékek vásárlásának motivációi _____	15
		A hamisítás társadalmi-gazdasági hatásairól alkotott fogyasztói vélemények _____	16
		Hazai lakossági felmérés az online gyógyszervásárlásokról _____	18
		III. A szellemi tulajdon-jogokat sértő bűncselekmények alakulása a statisztika tükrében _____	20
		A statisztikai elemzés alapjául szolgáló bűncselekmények _____	21
		A szellemi tulajdon-jogokat sértő bűncselekmények 2002–2009 között _____	22
		IV. Vámhatósági árufoglalások európai uniós összehasonlításban _____	28
		Felhasznált irodalom _____	30

Bevezetés

A hamisítás illegális, kriminális, továbbá látens jellegére való tekintettel kevés megbízható statisztikai adattal rendelkezünk a jelenség terjedelmére, szerkezetére, trendjeire vonatkozóan. A rendelkezésre álló számszerű statisztikai információk kisebb része hivatalos hatósági forrásokból (pl. kriminálstatisztikai adatok, vámáru-lefoglalási adatok) származó adat, jellemzően a közvélemény-kutató, piackutató, gazdaságkutató intézetek készítik felméréseket, becsléseket, továbbá közgazdasági modellszámításokat a hamisításról.

A hivatalos forrásból származó, jogérvényesítésre vonatkozó adatok köre rendkívül korlátozott, és csak a „jéghegy csúcsát” engedi láttatni. A hamisítás statisztikai számbavétele döntően nem a hagyományos adatgyűjtési módszerekkel, hanem különböző becslési technikákkal, felmérések segítségével történik, amelyek megbízhatósága viszonylag alacsony.

A mérési és megbízhatósági nehézségek ellenére sem mondhatunk le a hamisításra vonatkozó számszerű információkról, mert a gazdaságpolitikai döntéshozóknak, állami szerveknek szükségük van – a jelenség világméretben tapasztalható gyors terjedése miatt a hamisítás elleni hatékony fellépés cselekvési irányainak kijelölése érdekében – a hamisítás nagyságára, trendjeire, összetételére, hatásaira vonatkozó statisztikai információkra.

A hamisítás mérésére szolgáló egységes és nemzetközileg elfogadott módszertan kidolgozása eddig még váratott magára, mindazonáltal az elmúlt években növekvő számban láttak napvilágot hamisításra vonatkozó felmérések, modellszámítások és egyéb publikációk. A Hamisítással és Kalózkodással foglalkozó Európai Megfigyelőközpont (*European Observatory on Counterfeiting and Piracy*) 2009. évi létrehozása előrelépést hozhat a hamisítás mérése területén is, mivel e testület feladatai közé tartozik a közös metodológia kidolgozása a szellemi tulajdonnal kapcsolatos jogsértésekre vonatkozó adatgyűjtés és -elemzés, jelentéskészítés területén. Nemzetközileg

elfogadott, egységes módszertan híján a gyakorlatban a számbavétel a különböző mérési technikák alkalmazásával szerzett információk bemutatásával történik.

A Hamisítás Elleni Nemzeti Testület (HENT) stratégiájában prioritásként kezeli a szellemi tulajdon-jogok megsértésére vonatkozó hazai statisztikai adatok, kutatási információk rendszeres összegyűjtését, továbbá a számbavétel módszertani továbbfejlesztését.

Jelen kiadvány a hamisítás hazai méreteire, összetételére, hátterére vonatkozóan rendelkezésre álló számszerű információkat egy kötetben adja közre, lehetőség szerint európai uniós összehasonlításban szemlélítve a hamisítás hazai jelenségét.

A kötet első fejezetében európai tükörben mutatjuk be a magyar fogyasztók hamisítással kapcsolatos beállítottságát, a vásárlói motívációkat. Az európai uniós fogyasztói megkérdezés következtetéseinek kiegészítése és megerősítése céljából a második fejezet két hazai fogyasztói felmérés eredményeit foglalja össze, amelyek fókuszában a magyar lakosság vásárlói magatartásának, társadalmi-gazdasági hatásokkal kapcsolatos tájékozottságának, a büntethetőségről vallott véleményének vizsgálata állt. A harmadik fejezet elemzi a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok megsértésére vonatkozó hazai bűnügyi statisztikai adatokat. A negyedik fejezet európai uniós összehasonlításban mutatja be a hazai vámáru-lefoglalások gyakoriságát, a lefoglalt termékek összetételét.

I. A magyar fogyasztók véleménye a hamisításról európai uniós tükrében¹

A magyar fogyasztók hamisítással kapcsolatos beállítottságának, vásárlói magatartásának nemzetközi összehasonlításban történő bemutatására egyedülálló lehetőséget biztosít a 2010 márciusában a belső piac témájában publikált Eurobarometer közvélemény-kutatás, amely külön fejezetet szentelt a szellemi tulajdon-jogok megsértésével (a hamisítással)² kapcsolatos fogyasztói közvélemény-kutatásnak. A felmérés keretében az Európai Unió több mint 27 ezer állampolgárának (ezen belül 1010 magyar állampolgárak) a megkérdezésére került sor 2009. február 28. és március 4. között. A vizsgálat arra kereste a választ, hogy az EU polgárai mennyire ismerik a hamisításra vonatkozó uniós szabályozást, vásároltak-e már jóhiszeműen hamisított árut, milyen körülmények között tartják elfogadhatónak a hamisított termékek vásárlását, továbbá miként ítélik meg a hamisítás jelenségét és annak társadalmi-gazdasági hatásait.

TÁJÉKOZOTTSÁG A HAMISÍTÁSSAL KAPCSOLATOS KÖZÖSSÉGI JOGSZABÁLYOKRÓL

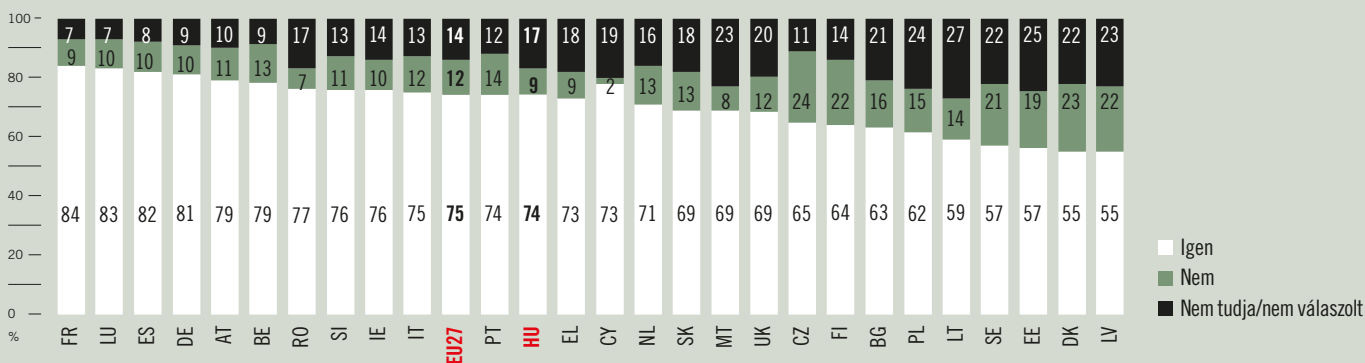
A megkérdezett uniós fogyasztók háromnegyede jól tájékozott a hamisítással kapcsolatos közösségi jogszabályokról. A magyar fogyasztók tájékozottsága az uniós átlagpolgár szintjének felel meg, mivel 74%-uk helyesen válaszolta meg a közösségi jogi szabályozásra vonatkozó kérdést. A tájékozottság terén Franciaország (84%), Luxemburg (83%) és Spanyolország (82%) fogyasztói állnak az élen, míg Lettország (55%) és Dánia (55%) fogyasztói a leghátul. Az uniós átlagot meghaladó szintű tájékozottsághoz minden bizonnyal hozzájárul, hogy Franciaországban és Spanyolországban, valamint az Egyesült Királyságban már hosszabb ideje működnek a HENT-hez hasonló, a hamisítás elleni fellépést koordináló, tudatosságnövelő funkciót ellátó testületek.³

1. A magyar fogyasztók hamisítással kapcsolatos beállítottságáról az Európai Bizottság megbízásából készített kutatás, az Eurobarometer [2010], The Internal Market: Awareness – Perceptions – Impacts. Analytical report. Flash Eurobarometer 263 – The Gallup Organisation. European Commission. Brussels. March 2010. 237 o. című tanulmány adatainak felhasználásával adunk nemzetközi összehasonlításban áttekintést.

2. A továbbiakban a hamisítás (counterfeiting and piracy) kifejezést a szellemi tulajdon-jogok megsértésével szinonim fogalomként használjuk.

3. Comité National Anti-contrefaçon, Comisión Intersectorial para Actuar contra las Actividades Vulneradoras de Derechos de Propiedad Industrial, IP Crime Group.

A HAMISÍTÁS ÉS KALÓZKODÁS ELLENI FELLÉPÉSRE VONATKOZÓ KÖZÖSSÉGI JOGSZABÁLYOK ISMERETE Forrás: Eurobarometer [2010]

HAMIS TERMÉKEK VÁSÁRLÁSA

Az EU-állampolgárok átlagosan 22%-a legalább egyszer vásárolt már jóhiszeműen olyan terméket, amelyről csak később derült ki, hogy hamisított. Ez azt is jelenti, hogy a megkérdezettek több, mint háromnegyede (76%) nem vásárolt még egyszer sem hamis terméket. A dán (8%) és a svéd (9%) fogyasztók körében kevésbé jellemző a hamisított termékek vásárlása, míg a „sereghajtó” országok Románia (48%), Litvánia (47%) és Bulgária (47%).

A magyar fogyasztók 35%-a vásárolt már jóhiszeműen legalább egy alkalommal hamis terméket. Ez az eredmény 59%-kal mutat nagyobb gyakoriságot az uniós átlagnál. A 2010. évi magyar kutatás és az európai felmérés esetében a kérdések megfogalmazásbeli különbségei okozzák az eredmények eltéréseit, az európai uniós kutatás magasabb értékét: a hazai fogyasztói felmérés szerint a megkérdezettek átlagosan 24%-a nyitott – a jövőre vonatkozóan – a hamis termékek megvásárlására; az elmúlt egy esztendőben a válaszadók 9%-a vásárolt egyszer, 15%-a több alkalommal is hamis terméket.

Az Európai Unióban a leggyakrabban vásárolt hamis termékek a ruházati cikkek és kiegészítők (38%), a zenei termékek (13%), a fogyasztói elektronikai cikkek (11%), a filmek (9%) és az illatszerek (9%) voltak. A hamis terméket vásárló francia, dán, osztrák, német, luxemburgi és svéd fogyasztók több mint fele hamis ruházati cikket, míg a bolgár és a ciprusi fogyasztók több mint egynegyede fogyasztói elektronikai cikket vásárolt. A hamis terméket vásárló magyar fogyasztók egytized-egytized arányban a ruházati cikkeket és a fogyasztói elektronikai termékeket nevezték meg.

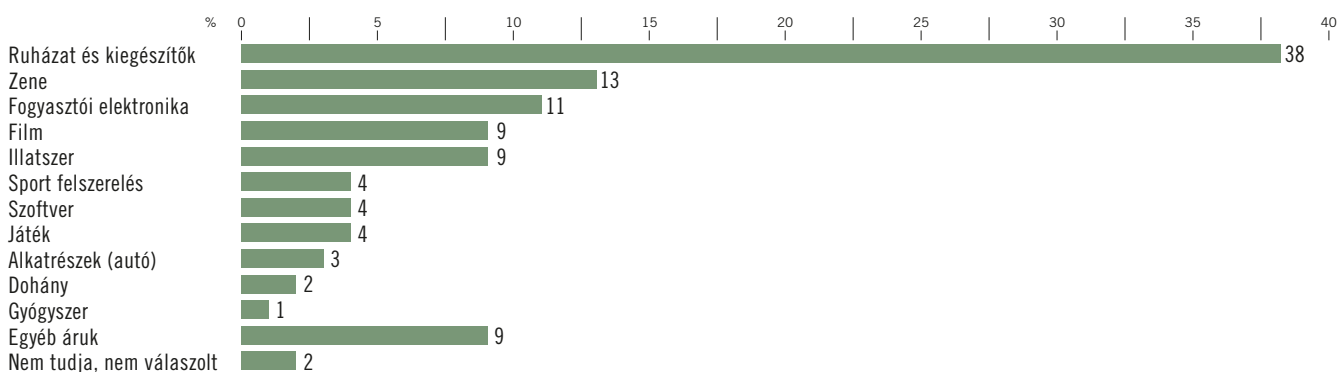
A hamis termékeket vásárló uniós fogyasztók körében a fiatalok, a férfiak, a fizikai dolgozók nyitottabbak a hamis termékek vásárlása iránt: a 15–39 év közötti fiatalok 27%-a, a férfiak 24%-a, valamint a fizikai munkások 33%-a vásárolt már hamis terméket. Az 55 évesnél idősebbeknek csak a 17%-a, a nőknek 20%-a nyitott a hamis árukra.

SPECIÁLIS KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT SEM ELFOGADHATÓ A HAMIS TERMÉK VÁSÁRLÁSA

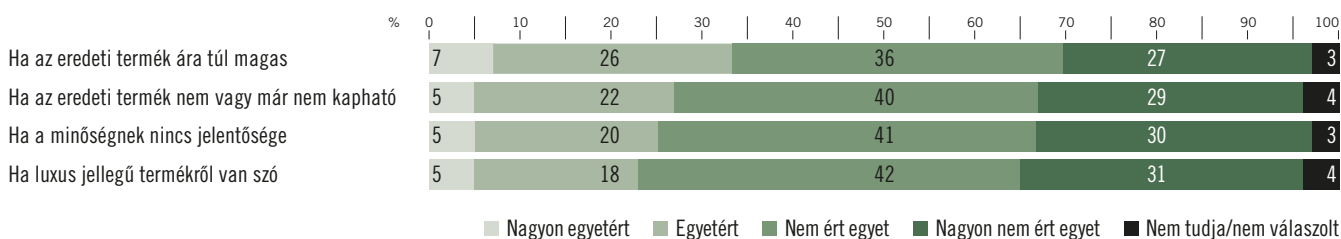
Az uniós lakosok többsége (63–73%-a) speciális körülményekre való hivatkozással sem tekinti megengedhetőnek a hamis termékek vásárlását. A megkérdezettek 27%-a ugyanakkor elfogadhatónak tekinti a hamis termékek vásárlását, ha az originális termék nem kapható a piacon; 33% igazolást lát a hamis áruk vételére abban, ha az eredeti termék ára túl magas; 23%, ha luxusjellegű termékről van szó, illetve 25%, ha a minőségnek nincs jelentősége. A fiatalabb korosztályba tartozó fogyasztók inkább hajlandók elfogadni a hamis termékek vásárlását magyarázó indokokat, mint az idősebb korosztály tagjai.

Az átlagos uniós fogyasztóhoz hasonlóan a magyar lakosság közel kétharmada (63%-a) nem tud azonosulni azzal a véleménnyel, amely az originális termék magas árára való hivatkozással megengedhetőnek tartja a hamisítást. A magyar fogyasztóknak csupán a 33%-a szerint akceptálható a hamis termékek vásárlása, ha az eredeti termék ára túl magas. Az árakra való hivatkozás tekintetében a lett (55%), az észt (51%) és a ciprusi (50%) fogyasztók a legengedékenyebbek, míg a dán (20%) és a brit (21%) fogyasztók a legkevésbé elfogadók.

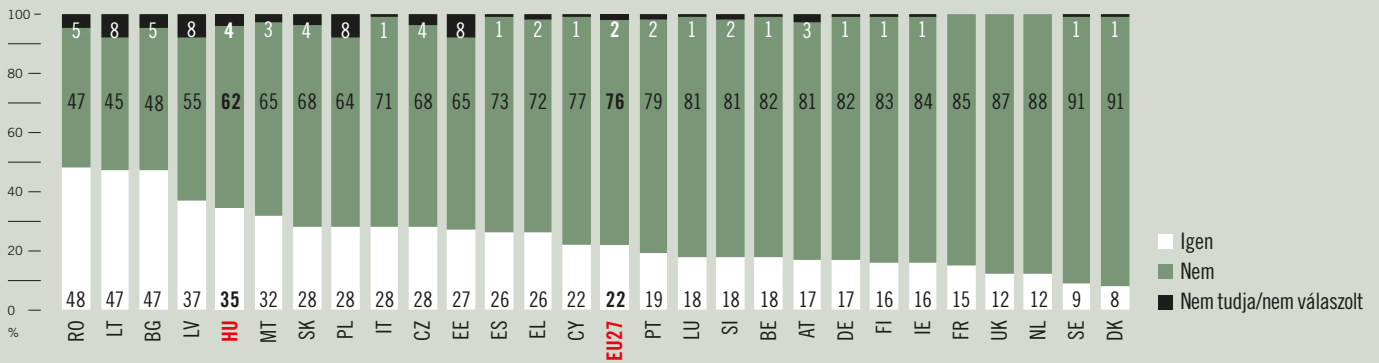
A VÁSÁROLT HAMIS TERMÉKEK FAJTÁI Forrás: Eurobarometer [2010]

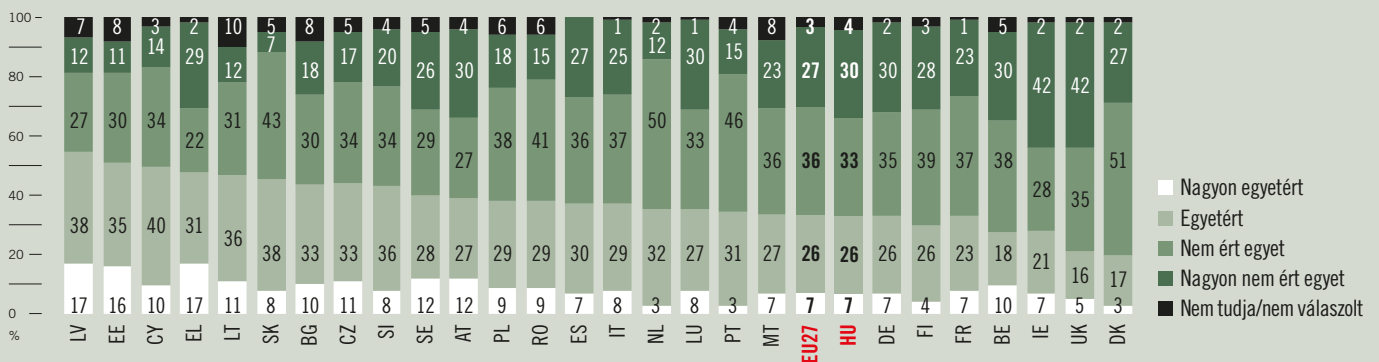
MIKOR FOGADHATÓ EL A HAMIS TERMÉKEK VÁSÁRLÁSA? Forrás: Eurobarometer [2010]

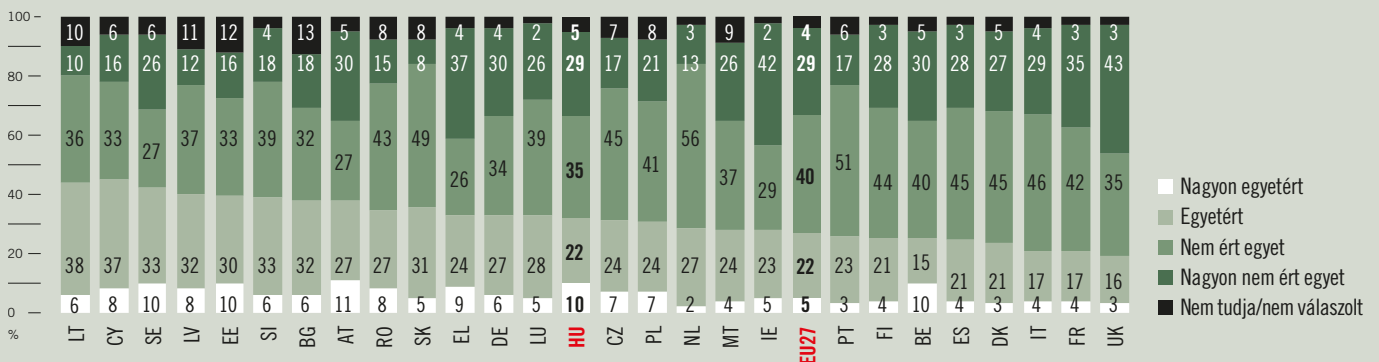
**VÁSÁROLT MÁR VALAHA
JÓHISZEMŰEN HAMIS TERMÉKET?** Forrás: Eurobarometer [2010]

**ELFOGADHATÓ A HAMIS TERMÉK VÁSÁRLÁSA,
HA AZ EREDETI TERMÉK ÁRA TÚL MAGAS?** Forrás: Eurobarometer [2010]

**ELFOGADHATÓ A HAMIS TERMÉK VÁSÁRLÁSA,
HA AZ EREDETI TERMÉK NEM VAGY NEHEZEN BESZEREZHETŐ?** Forrás: Eurobarometer [2010]

TÉNYEK ÉS ADATOK A HAMISÍTÁSRÓL MAGYARORSZÁGON

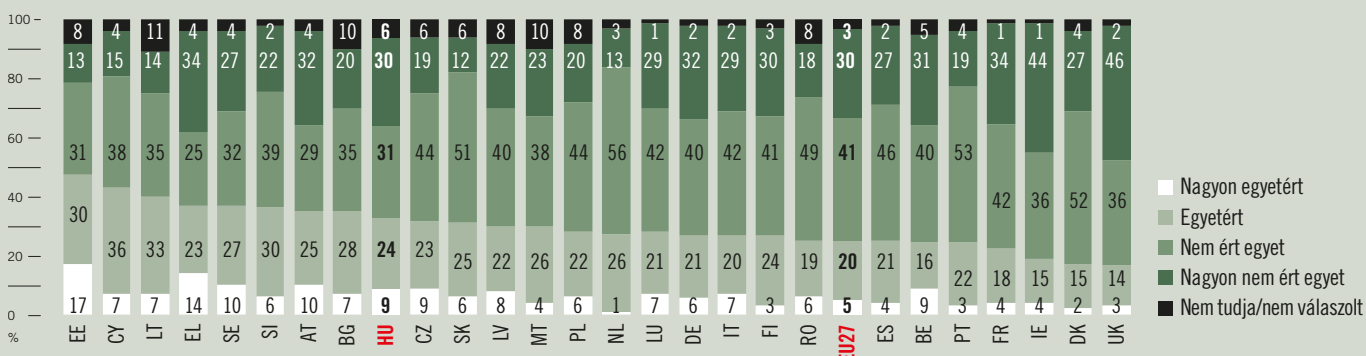
Az EU-polgárok 28%-a, a magyar fogyasztók 32%-a szerint a hamis termékek vásárlása elfogadható abban az esetben, ha a piacon nem vagy nehezen szerezhető be az originális termék. Az originális termék beszerzési problémáira való hivatkozást a legkevésbé a brit (17%) és a dán (17%) fogyasztók fogadják el a hamisítás magyarázatául, míg a litván (44%), a ciprusi (43%) és a svéd (43%) fogyasztók a legengedékenyebbek.

Az EU fogyasztóinak 25%-a, a magyar fogyasztóknak 33%-a tartja elfogadhatónak a hamis termékek vásárlását a minőségi szempontok kevésbé fontos jellegére való hivatkozással. Ebben a kérdésben a brit (17%), a dán (17%) és az ír (19%) fogyasztók kevésbé, míg az észt (47%), a ciprusi (43%) és a litván (40%) lakosok inkább bizonyulnak elfogadóknak.

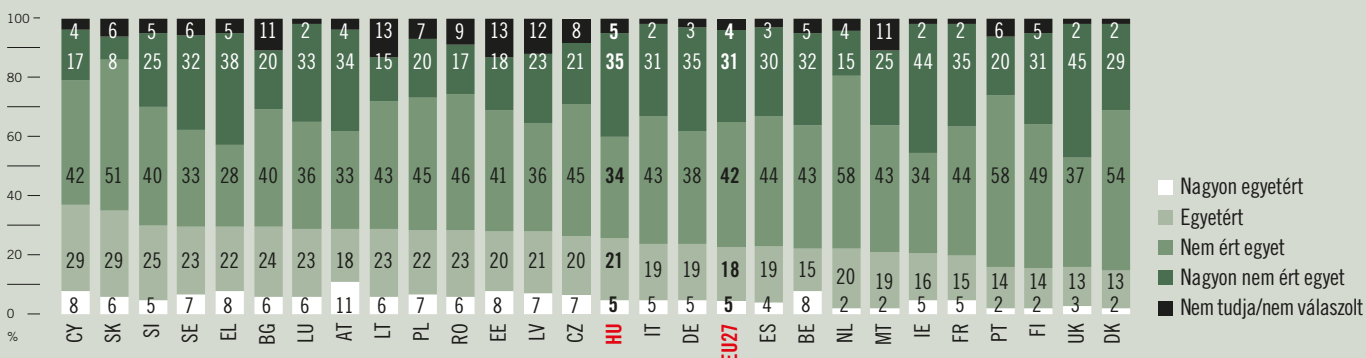
Az EU polgárainak csupán a 23%-a, a magyar lakosoknak a 26%-a tartja elegendő érvnek a hamis termékek vásárlásához az áru luxus jellegére való hivatkozást. A válaszadók döntő többsége (az EU esetében 73%, Magyarország esetében 69%) tehát elutasítja ezt az érvet. Különösen igaz ez az állítás Dánia (83%), az Egyesült Királyság (82%) és Finnország (80%) fogyasztói esetében. A legkevésbé elutasítók a ciprusi (37%), a szlovák (35%) és a szlovén (30%) válaszadók.

Az EU-tagországokkal való nemzetközi összehasonlítás azt tükrözi, hogy a magyar fogyasztók kb. kétharmada (61–69%) a jogkövető, normakövető magatartást részesíti előnyben, még hozzá olyan módon, hogy még különleges körülményekre – árra, beszerezhetőségre, minőségi szempontokra, luxus jellegre – való hivatkozással

ELFOGADHATÓ A HAMIS TERMÉK VÁSÁRLÁSA, HA AZ EREDETI TERMÉK MINŐSÉGE NEM LÉNYEGES? Forrás: Eurobarometer [2010]

ELFOGADHATÓ A HAMIS TERMÉK VÁSÁRLÁSA, HA AZ EREDETI TERMÉK LUXUSCIKK? Forrás: Eurobarometer [2010]

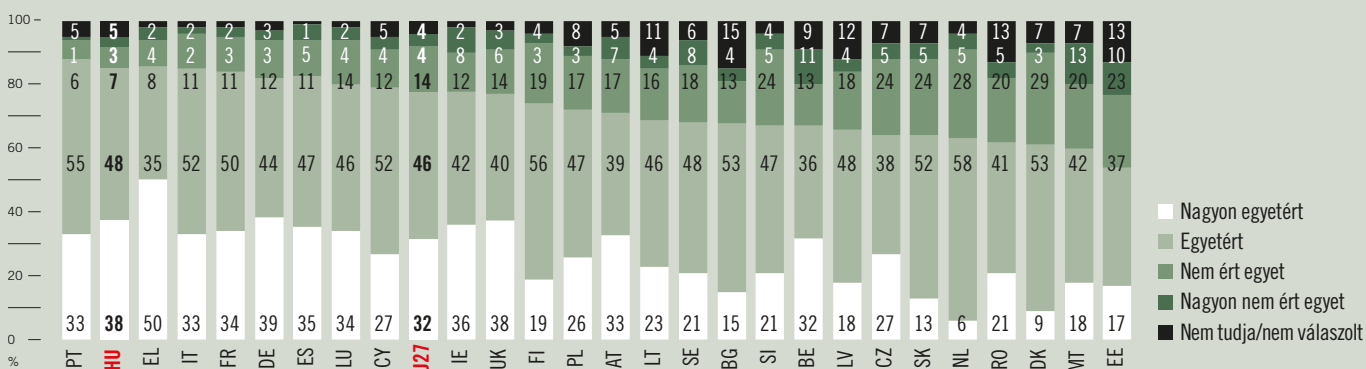
sem tartja elfogadhatónak a hamisítást. A megkérdezetteknek mindössze 26–33%-a ért egyet a fent kifejtett *speciális körülményekre* való tekintettel a hamis termékek vásárlásával. A magyar eredményhez hasonlóan az EU állampolgárainak is csak a 23–33%-a tartja elfogadhatónak a hivatkozott indokokat. A 2004-ben újonnan csatlakozott országok közül Észtország, Bulgária, Lettország, Litvánia, továbbá a régi tagországok közül Ausztria, Görögország, Svédország lakosai hajlanak inkább a hamis termékek vásárlását elfogadó magatartásra.

A HAMISÍTÁS GAZDASÁGI, TÁRSADALMI HATÁSAINA VONATKOZÓ VÉLEMÉNYEK

Tíz uniós polgárból nyolc tudatában van annak, hogy a hamisítás gazdasági károkat idéz elő és munkahelyvesztést okoz. A hamisítás negatív gazdasági hatásait illetően a magyar fogyasztók a legtájékozottabbak közé tartoznak, felülmúlva az uniós átlagot. A 78%-os EU-átlaghoz képest a megkérdezett magyar lakosok nagyobb arányban értettek egyet (86%) a hamisítás üzlet- és munkahelyromboló gazdasági hatásával. A legkevésbé az észt (44%), a máltai (50%) és a dán (62%) lakosok voltak tisztában a negatív gazdasági hatásokkal.

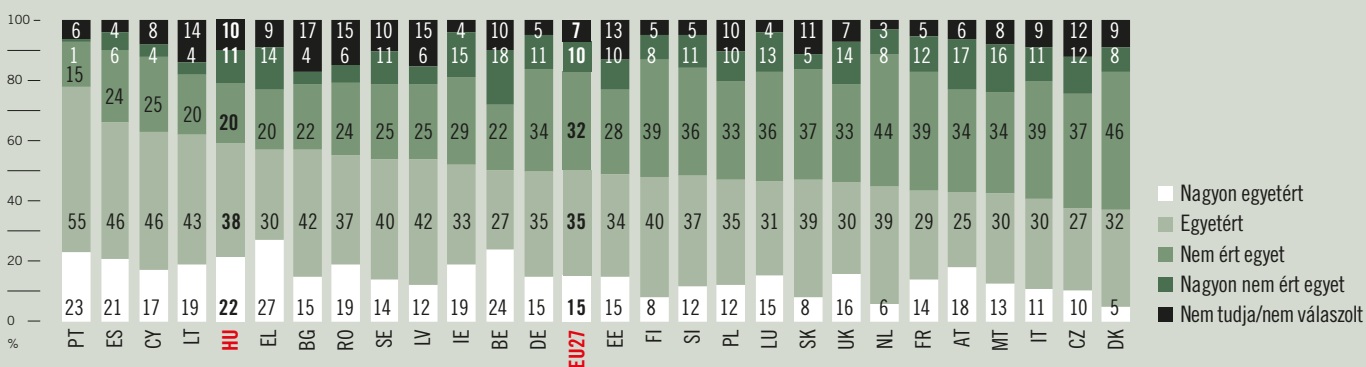
A HAMISÍTÁS LEROMBOLJA AZ ÜZLETI ÉLETERET ÉS A MUNKAHELYEKET

Forrás: Eurobarometer [2010]

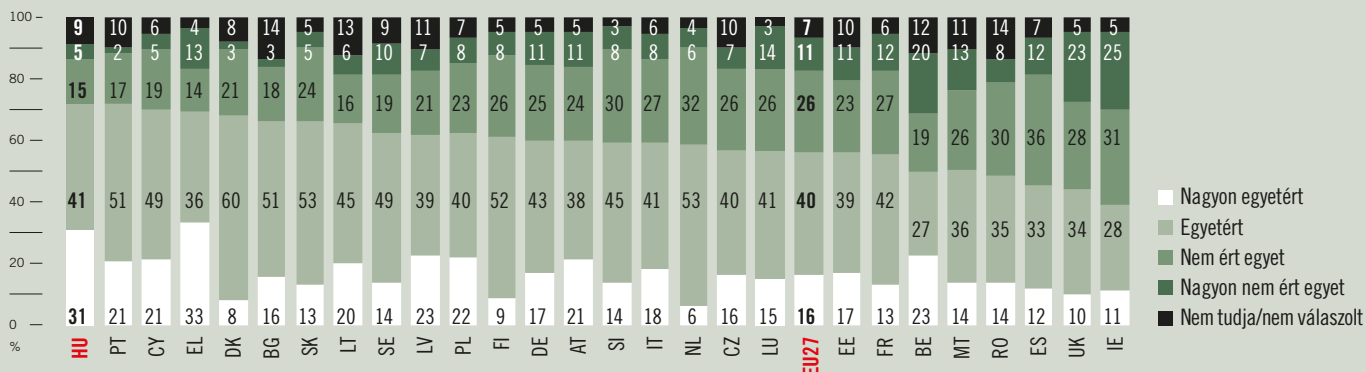
A HAMIS TERMÉKEK CSÖKKENTIK A CÉGEK ÉRDEKELTSÉGÉT AZ ÚJ TERMÉKEK KIFEJLESZTÉSÉBEN ÉS PIACRA VITELÉBEN

Forrás: Eurobarometer [2010]

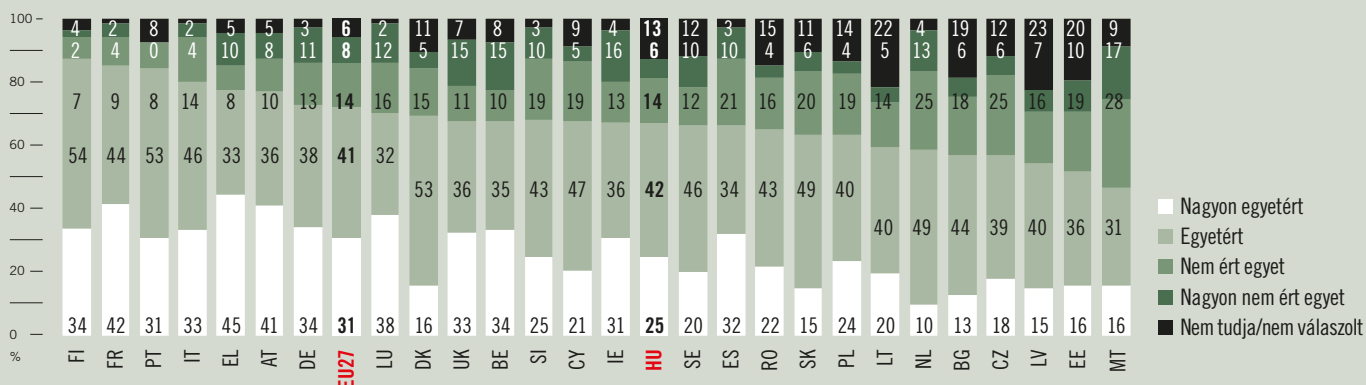
A HAMIS TERMÉKEK ELŐÁLLÍTÁSA HOZZÁJÁRUL A GYÁRTÓ ORSZÁG GAZDASÁGI FEJLŐDÉSÉHEZ

Forrás: Eurobarometer [2010]

A HAMISÍTÁS HOZZÁJÁRUL A GYERMEKMUNKA ÉS A CSEMPÉSZET TERJEDÉSÉHEZ

Forrás: Eurobarometer [2010]

Az uniós lakosság fele egyetért azzal a megállapítással, hogy a hamisítás gátolja a termékefejlesztést és az új termékek piacra vitelét. A magyar fogyasztóknak az uniós átlagnál nagyobb hányada, 60%-a van tisztában a hamisításnak a feltalálói és az innovációs tevékenységre gyakorolt negatív hatásával. A legnagyobb arányban a portugál (78%), a spanyol (67%) és a ciprusi (63%) fogyasztók ismerik a hamisítás okozta innovációs károkat, míg a legkevésbé tájékozottak a dán (37%), a cseh (38%) és az olasz (41%) lakosok.

Az összes megkérdezett több mint fele (56%) ért egyet azzal a megállapítással, hogy a hamisított termékek gyártása hozzájárul a származási országok gazdasági fejlődéséhez. A hamisítás

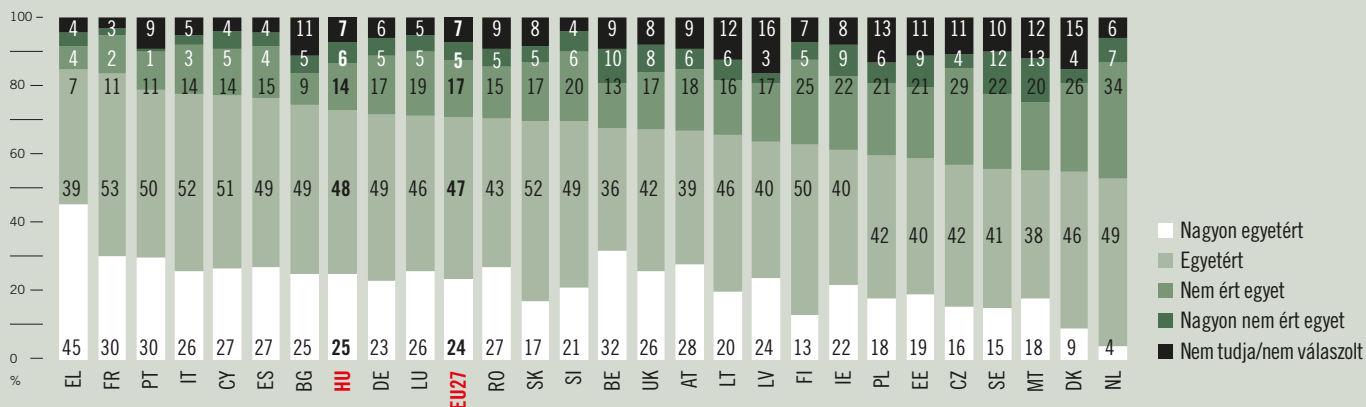
gazdaságösztönző hatására vonatkozó véleményt – talán Kína kapcsán – a legnagyobb arányban a magyar fogyasztók fogadják el (72%). Ezzel szemben az ír (39%), a brit (44%) és a spanyol (55%) fogyasztók kevésbé osztják ezt a nézetet.

Az EU polgárainak közel háromnegyede (72%) tudatában van a hamisítás kriminális jellegének, és egyetért azzal a nézettel, hogy a hamisítás előmozdítja a gyermekmunka és a csempészet terjedését. A magyar fogyasztók kétharmada (67%) van tisztában a hamisítás ezen hatásával.

Az uniós lakosság 71%-a, ezen belül a magyar fogyasztók 73%-a tisztában van a hamis termékek egészségkárosító hatásával.

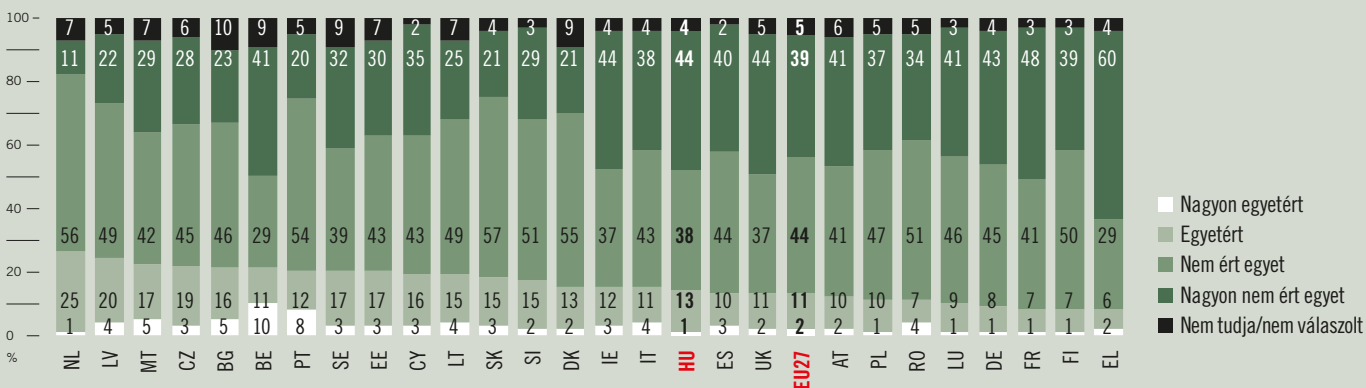
A HAMIS TERMÉKEK KÁROSÍJTÁK

AZ EGÉSZSÉGET Forrás: Eurobarometer [2010]

A HAMIS TERMÉKEK MINŐSÉGE AZONOS

AZ EREDETI TERMÉKEKÉVEL Forrás: Eurobarometer [2010]

A hamis termékek egészségromboló hatására vonatkozó megállapítással legkevésbé a holland (41%), a dán (30%), a máltai (33%), a svéd (34%) és a cseh (33%) állampolgárok értettek egyet.

A megkérdezett uniós polgárok 83%-a, a magyar válaszadók 82%-a úgy ítéli meg, hogy a hamisított termékek nem képviselnek az *originális termékekével azonos minőséget*.

Az EU tagországaival való összehasonlítás alapján megállapítható, hogy a magyar vásárlók az átlagosnál *nagyobb arányban rendelkeznek megalapozott ismeretekkel a hamisítás negatív gazdasági-társadalmi hatásait, egészségügyi kockázatait illetően,*

ami aláhúzza a HENT tudatosságnövelő hatásának fontosságát. A magyar válaszadók véleménye csak a hamis termékeket előállító ország gazdasági növekedésére gyakorolt kedvező hatás tekintetében tér el jelentősebb mértékben az uniós átlagtól, mivel az uniós átlagnál nagyobb arányban vélekednek úgy a hazai fogyasztók, hogy a hamisítás hozzájárul a gyártó országok (pl. távol-keleti államok) gazdasági fejlődéséhez.

II. Hazai fogyasztói felmérések a hamisításról⁴

A magyar fogyasztók hamisítással kapcsolatos attitűdjének, véleményének, vásárlói magatartásának megismerése céljából a HENT – a TÁRKI Társadalomkutatási Intézet bevonásával – hazánkban úttörő jellegűnek minősíthető, országos fogyasztói felmérést kezdeményezett 2009 tavaszán, amelyet 2010 második negyedévében megismételt. Az 1000 fős mintasokaságra kiterjedő két reprezentatív felmérés mindkét alkalommal négy kérdéskört vizsgált:

- milyen hamis termékeket vásárolnak a magyar fogyasztók;
- miként vélekednek a magyar vásárlók a hamis termékekről;
- mennyire tájékozottak a hamisítás társadalmi-gazdasági hatásait illetően;
- hogyan ítélik meg a hamisítás büntethetőségét?

A közvélemény-kutatási eredmények összehasonlíthatósága érdekében a 2010. évi felmérés keretében feltett kérdések megegyeztek a 2009. évi felméréssel. A 2010-ben végzett kutatás azonban újabb kérdésekkel is bővült, amelyek az elmúlt esztendőben vásárolt hamis termékek iránt érdeklődtek.

A fogyasztói felmérés egyik legfontosabb megállapítása, hogy az előző évihez képest *2010-ben összességében csökkent a hamis termékek iránti fogyasztói elfogadottság és érdeklődés*, ami önmagában is fontos eredmény, de egyúttal megerősíti az állami és a civil szféra együttműködésével a hamisítás ellen folytatott küzdelem fontosságát, a szemlélet- és tudatformáló kommunikáció hasznosságát.

VÁSÁROLNÁNAK HAMIS TERMÉKEKET A MAGYAR FOGYASZTÓK?

A 2010. évi közvélemény-kutatás szerint *a megkérdezettek 19%-a talán, míg 5%-a bármikor nyitott lenne hamis termék megvásárlására*. A vásárlók több mint háromnegyede viszont elutasítja a hamis termékek megvásárlását. *A termékek közül a hamis ruházati termékek iránt a legnagyobb a kereslet; minden negyedik vásárló tartja elképzelhetőnek hamis ruhadarab vásárlását*. A ruházati termékek esetében a fogyasztók nem mindig tekintik hamisítványnak a nem originális ruházati terméket: a válaszadók egy része ugyanis miközben általánosságban elzárkózott a hamis áruktól, nyitottságot mutatott a hamis ruházati termékek iránt.

A hamisítás elleni kampányok és tudatosságnövelő tényezők hatására *a legnagyobb javulás a ruházati termékek esetében tapasztalható, ahol a 2009. évihez viszonyítva közel kétszeresére nőtt azoknak a válaszadóknak az aránya, akik elutasítják a hamisítványokat*. A CD-k/DVD-k esetében a hamis példányokat elutasító fogyasztók aránya 29%-kal, az illatszerek esetében 27%-kal nőtt. A számítógépes programok esetében is tapasztalható pozitív elmozdulás, ugyanis 23%-kal nőtt a legális forrásokat támogatók aránya. A hamis élelmiszerek és gyógyszerek magas elutasítottsága is tovább nőtt: bizonytalan eredetű élelmiszerre a lakosság 8%-a, hamis gyógyszerre a lakosság 5%-a lenne csak nyitott.

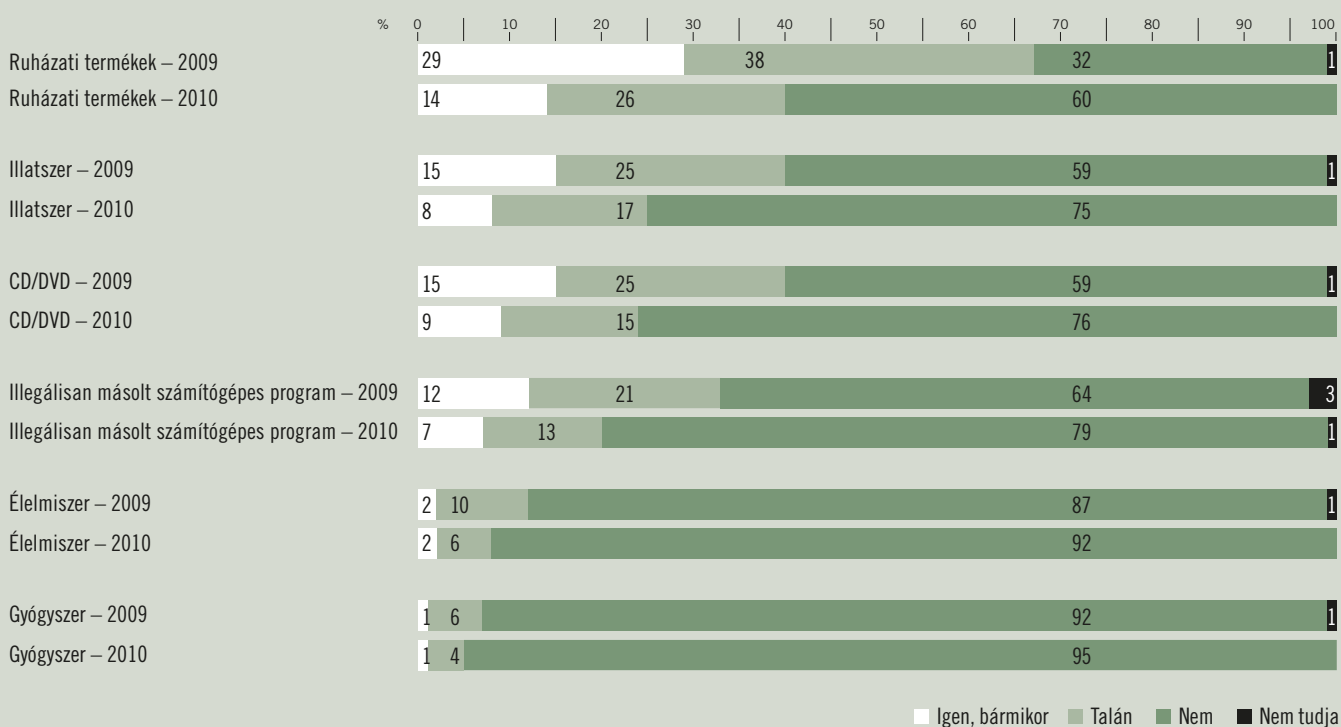
A BUDAPESTIEK ÉS A FIATALOK A LEGNYITOTTABBOK A HAMIS TERMÉKEK IRÁNT

A közvélemény-kutatási eredmények választ adnak arra is, hogy milyen szociodemográfiai változók (életkor, iskolai végzettség, lakhely) befolyásolják a hamis termékek iránti nyitottságot.⁵ A magyar fogyasztók körében *a fiatalok az átlagosnál nyitottabbak a hamis termékek vásárlása iránt, míg az idősebbek inkább elzárkóznak a hamisítványoktól*. Ezt bizonyítja, hogy a 30 évesnél fiatalabbak 38%-a és a 30–45 év közötti fiatal középkorúak 33%-a nyitott a hamis termékek iránt, míg a 60 évesnél idősebbeknek mindössze 11%-a vásárolna hamis terméket, tehát ez a korosztály az átlagosnál jóval elutasítóbb.

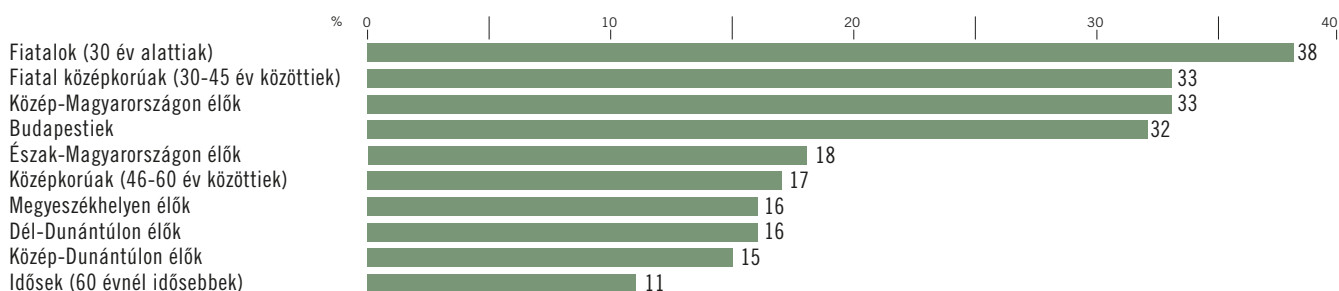
A kor mellett a településtípus és a lakóhely is erősen befolyásolja a hamis termékekhez fűződő attitűdöt. Amíg *a közép-magyarországi régióban élők, valamint a budapestiek egyharmada nyitott a hamisítványokra*, addig ez az arány jóval alacsonyabb a megyeszékhelyen élők (16%), illetve az észak-magyarországi (18%), a dél-dunántúli (16%) és a közép-dunántúli régióban (15%) élők körében.

4. Az összefoglaló a HENT megbízásából készített kutatási jelentés alapján készült: Hamisítás Magyarországon. Kutatási jelentés 2010. június. 56. o.: http://www.hamisitasellen.hu/hu/system/files/hent_kutatas.pdf.

VÁSÁROLNA TUDATOSAN HAMIS (NEM JOGTISZTA, MÁSOLT, NEM MEGBÍZHATÓ FORRÁSBÓL SZÁRMAZÓ, ILLEGÁLISAN LETÖLTÖTT) TERMÉKET?

VÁSÁROLNA HAMIS (NEM JOGTISZTA, MÁSOLT, NEM MEGBÍZHATÓ FORRÁSBÓL SZÁRMAZÓ, ILLEGÁLISAN LETÖLTÖTT) TERMÉKET?

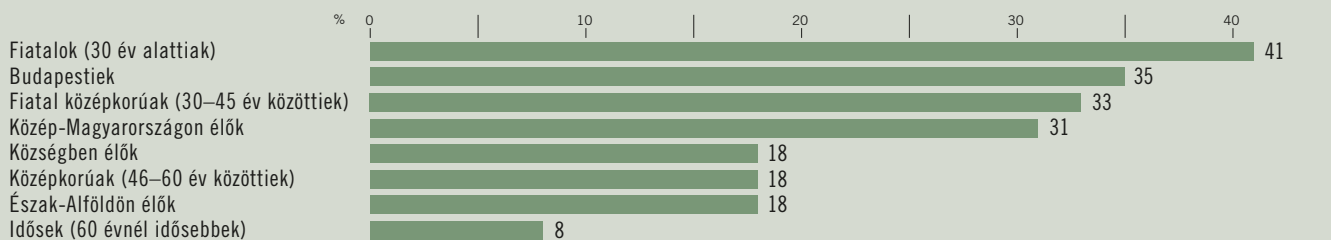

A HAMIS RUHÁZATI CIKKEK ÉS ILLATSZEREK IRÁNT NAGY A KERESLET

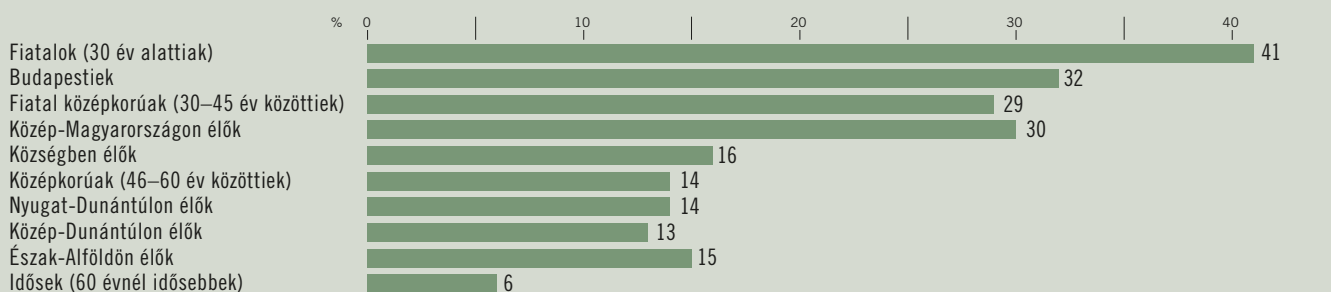
Az ágazatok szerinti attitűdvizsgálat szerint a *válaszadók 40%-a a hamis ruházati cikkek vásárlásától nem zárkózik el*. Míg a 30 évesnél fiatalabbak több mint fele (52%) lenne hajlandó hamis ruházati termékek megvásárlására, addig a 60 évesnél idősebbeknél csak egynegyed (26%) ez az arány. A lakóhely szerinti megoszlásnál a budapestiek nyitottabbak a hamis ruházati termékekre (48%), viszont az észak-alföldiek kevésbé (33%).

A magyar fogyasztók közel egynegyede (24%) nem zárkózik el a *hamis illatszerek vásárlásától*. Az életkor erősen befolyásolja a hamis illatszerek iránti keresletet: a 30 év alatti fiatalok és a 30-45 év közötti fiatal középkorúak egyharmada vásárolna hamis illatszert, a 60 év felettek körében azonban a potenciális vásárlók aránya csak 12%. A közép-magyarországiak 35%-ával szemben az Észak-Magyarországon élőknek csak 17%-a, az Észak-Alföldön élőknek 16%-a lenne nyitott bizonytalan beszerzési forrásból származó illatszer vételére.

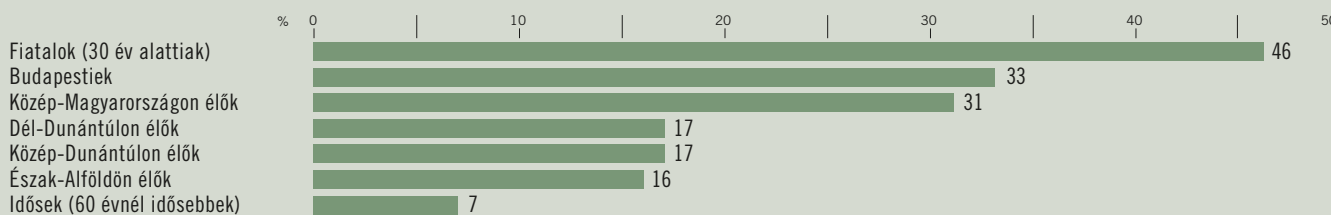
NEM ZÁRKÓZIK EL HAMIS CD, DVD MEGVÁSÁRLÁSÁTÓL

NEM ZÁRKÓZIK EL MÁSOLT, LETÖLTÖTT SZÁMÍTÓGÉPES PROGRAMOK MEGVÁSÁRLÁSÁTÓL

NEM ZÁRKÓZIK EL ILLEGÁLIS TARTALOM LETÖLTÉSÉTŐL

NEM ZÁRKÓZIK EL BIZONYTALAN EREDETŰ ÉLELMISZER MEGVÁSÁRLÁSÁTÓL

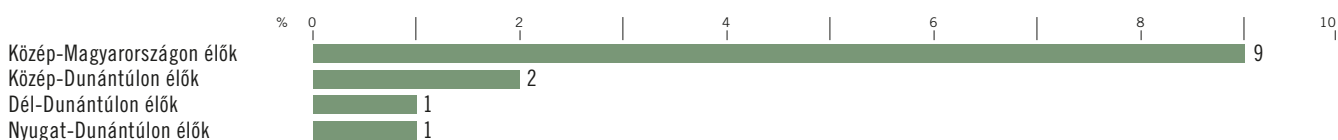
A FIATALOK KÖRÉBEN A LEGNÉPSZERŰBBEK A NEM LEGÁLIS FORRÁSBÓL SZÁRMAZÓ CD-K, DVD-K, SZÁMÍTÓGÉPES PROGRAMOK, INTERNETES TARTALMAK

A fiatal korosztály az átlagnál nagyobb gyakorisággal vásárolna hamis, másolt CD-t, DVD-t. A 30 évesnél fiatalabbak 41%-a, a 30–45 év közöttiek 33%-a nyitott a hamis CD/DVD vásárlására, miközben a 60 évesnél idősebbek közül csak 8% venne fontolóra egy ilyen lehetőséget. A településtípusok közül a fővárosban és Közép-Magyarországon élők egyharmada lenne hajlandó ilyen termék vásárlására.

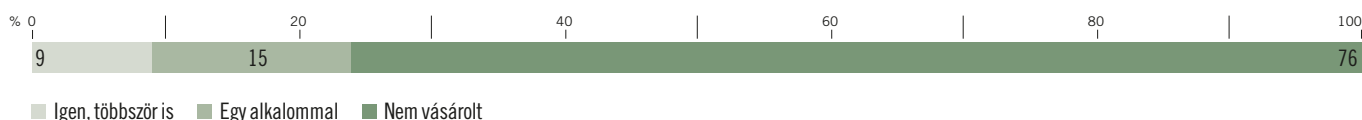
Az internethasználattal szoros kölcsönhatásban az életkor erősen befolyásolja az illegálisan másolt, letöltött számítógépes programok iránti keresletet is. Minél fiatalabb a válaszoló, annál valószínűbb, hogy nyitott a nem legális úton másolt, letöltött számítógépes programokra: a 30 évnél fiatalabbak 41%-a, a 30–45 év közöttiek 29%-a, valamint a budapesti lakosok 32%-a nyitott a másolt, letöltött számítógépes programok iránt, míg a 60 év felettek esetében ez az arány mindössze 6%.

A teljes lakosság 22%-a töltene le nem jogtisztá forrásból filmet, zenei tartalmat és szoftvert az internetről. Elsősorban a fiatalabb korosztály fogékony az illegális tartalmak iránt: a 30 évesnél fiatalabbak közel fele (46%) nem zárkózna el a letöltéstől. A 60 év felettek közül csak 7% jelzett letöltési hajlandóságot. A letöltéshez való hozzáállás terén regionális különbségek is tapasztalhatók: Közép-Magyarországon minden harmadik válaszadó, Dél-Dunántúlon, Közép-Dunántúlon és az Észak-Alföldön csak minden hatodik válaszadó nyitott a letöltésre.

NEM ZÁRKÓZIK EL BIZONYTALAN EREDETŰ GYÓGYSZER MEGVÁSÁRLÁSÁTÓL

VÁSÁROLT AZ ELMŰLT EGY ÉVBEN HAMIS (NEM JOGTISZTA, MÁSOLT, NEM MEGBÍZHATÓ FORRÁSBÓL BESZERZETT, ILLEGÁLISAN LETÖLTÖTT) TERMÉKET?

ÓVATOSSÁG TAPASZTALHATÓ AZ EGÉSZSÉGÜGYI VESZÉLYT JELENTŐ ÉLELMISZEREK, GYÓGYSZEREK TERÉN

A lakosság az egészségre potenciálisan veszélyes hamis termékek esetében a legóvatosabb: a megkérdezettek átlagosan 2%-a vásárolna bármikor bizonytalan eredetű élelmiszert, és 1%-a venne bármikor bizonytalan beszerzési forrásból gyógyszert. Erős regionális különbségek tapasztalhatók a hamis élelmiszerek vásárlása tekintetében: Közép-Magyarországon minden hatodik megkérdezett nyitott a hamis élelmiszere, míg Észak-Magyarországon csak minden ötvenedik válaszadó lenne hajlandó ilyen élelmiszert vásárolni.

Az egészségre komoly veszélyt jelentő, bizonytalan eredetű gyógyszerek iránti nyitottság Budapesten és Közép-Magyarországon nagyobb, mint a Közép- és Dél-Dunántúlon. Figyelemre méltó következtetése a kutatásnak, hogy az iskolai végzettség és az életkor nem befolyásolja szignifikánsan a hamis gyógyszerek iránti keresletet.

AZ ELMŰLT ÉVBEN A LAKOSSÁG HÁROMNEGYEDE NEM VÁSÁROLT HAMIS TERMÉKET

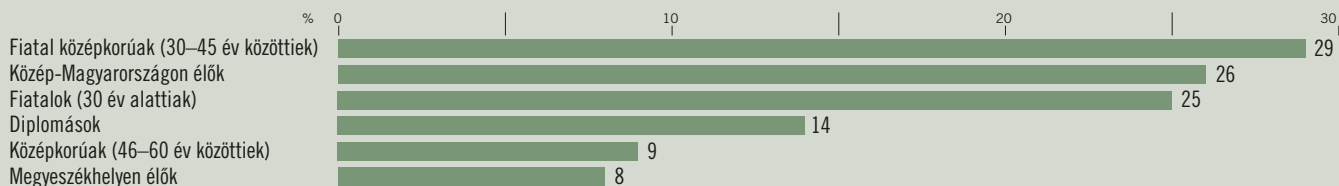
A 2010. évi közvélemény-kutatás a hamis termékekkel kapcsolatos fogyasztói attitűdök megismerése mellett önbevalláson alapuló információkat is gyűjtött az elmúlt egy év konkrét vásárlásaira vonatkozóan. Az elmúlt egy évben a lakosság 15%-a vásárolt legalább egyszer hamis terméket. A hamis terméket vásárlók háromnegyede többször is, míg egynegyede csak egy alkalommal vásárolt ilyen árut.

A magyar fogyasztók körében a leggyakrabban vásárolt hamis termék a ruházat volt: minden ötödik fogyasztó (20%) jelezte, hogy egy vagy több alkalommal vásárolt az elmúlt évben hamis ruházati cikket. A ruházatot sorrendben a hamis illatszert (10%) követi, amelyet minden tizedik magyar fogyasztó vásárolt. A legkevésbé népszerű áruknak a komoly egészségügyi kockázatot jelentő, bizonytalan forrásból származó élelmiszerek (4%) és gyógyszerek bizonyultak (1%).

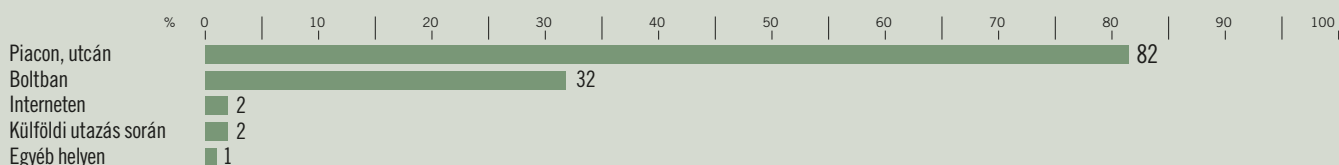
HAMIS TERMÉKET VÁSÁRLÓK ARÁNYA TERMÉKCSOPORTONKÉNT

HAMIS RUHÁZATI TERMÉKET VÁSÁRLÓK ARÁNYA FOGYASZTÓI CSOPORTONKÉNT

HAMIS RUHÁZATI TERMÉKEK VÁSÁRLÁSÁNAK HELYSZÍNEI

Minthogy az elmúlt év során a valamilyen hamis terméket vásárló magyar fogyasztók átlagos aránya 16%, és a hamis ruházati terméket vásárlók aránya 20% volt, a két érték közötti különbség azt valószínűsíti, hogy a válaszolók 4%-a nem tekinti hamis árúnak a bizonytalan forrásból származó, hamis ruházati terméket.

Figyelemre méltó, hogy a fővárosban ötször annyian (22%) vásároltak hamis terméket, mint a megyeszékhelyek lakói (4%). Az életkor szerepe az elmúlt év vásárlói aktivitását illetően is meghatározó volt: a 30 évnél fiatalabb és a 30–45 éves (22%-22%) vásárlók aránya messze felülmúlja a 60 év felettiekét (8%).

Hamis ruházati terméket leginkább a fiatalok vásároltak az elmúlt egy évben, a 30–45 év közötti fiatal középkorúak korosztályban 29%, a 30 évesnél fiatalabbaknál 25% volt az arányuk. Ezzel szemben a 60 évesnél idősebbek körében csak 9% vásárolt hamis ruházati cikket, továbbá a diplomások (14%) vettek az átlagosnál kisebb arányban hamis ruházati termékeket. A magyar fogyasztók leggyakrabban piacon, utcán (82%) jutottak hozzá a termékekhez, de a vásárlók egyharmada (32%) boltban vásárolta azokat.

Hamis illatszereket a legnagyobb arányban a Budapesten (21%) és a Közép-Magyarországon (22%) lakók vásároltak az elmúlt esztendőben, míg a dél-alföldieknek csak az 5%-a, az észak-magyarországiaknak a 4%-a és a nyugat-dunántúliaknak a 2%-a tartozott ebbe a fogyasztói körbe. A hamis illatszerek vásárlói körében felülreprezentáltak a 30 évesnél fiatalabbak (16%), a 30–45 év közöttiek (14%) és a szakmunkás végzettségűek (14%). A legkevésbé a diplomások (5%) és az idősek (4%) élnek a hamis illatszerek vásárlásának lehetőségével. A hamis illatszerek vásárlásának fő színterei a piac, az utca (73%) és a bolt (32%).

A hamis, másolt CD-k, DVD-k is a fiatalok és a budapestiek körében a legkelendőbbek. A megyeszékhelyen (2%) élők mellett a 60 évesnél idősebbek (0%) a legelutasítóbbak. Fontos jelenség a diplomások (2%) tudatos vásárlói magatartása. A hamis, másolt CD-k, DVD-k fő beszerzési forrásai is a piac, az utca (67%) és a bolt (20), ugyanakkor már számottevő (9%) az internetes vásárlás aránya is.

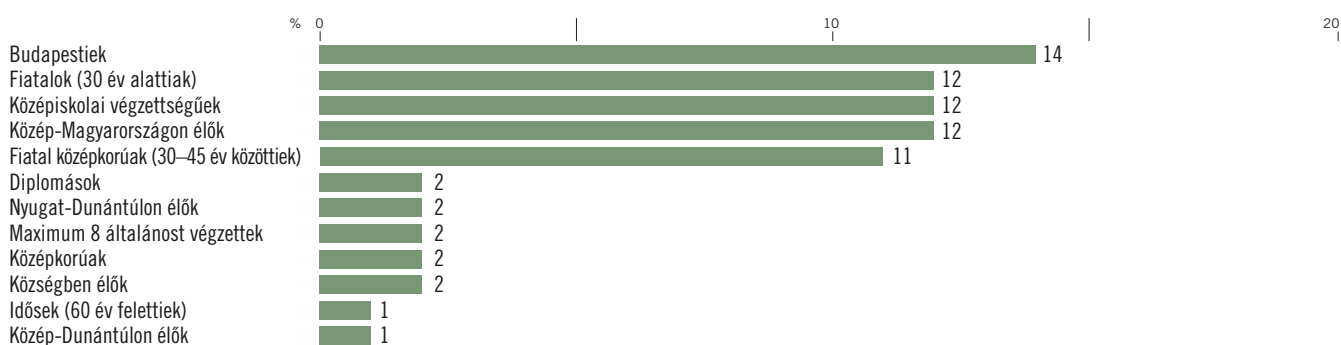
Az illegális számítógépes program beszerzése a leggyakrabban a budapestiek (14%) és a fiatalok (12%), valamint a középiskolai végzettségűek (12%) körében fordult elő. Az illegálisan másolt, letöltött számítógépes programokat a legtöbben barátoktól, ismerősöktől (61%) szereztek be, de jelentős azoknak az aránya is, akik internetről (34%) töltötték le ilyen szoftvert. Értelemszerűen elenyésző azoknak az aránya, mindössze 3%, akik fizettek is az internetes illegálisan terjesztett programokért.

Az önbevalláson alapuló kutatás szerint a megyeszékhelyen élők és az észak-magyarországiak közül az elmúlt egy évben senki sem vásárolt bizonytalan eredetű élelmiszert. Az élelmiszervásárlást befolyásolja az iskolai végzettség is: a diplomások az átlagnál jóval kisebb eséllyel vásároltak bizonytalan eredetű élelmiszert (2%). A bizonytalan eredetű élelmiszerek elsődleges beszerzési helyének a piacok (78%) számítanak, emellett a megkérdezettek egynegyede az utcán (26%) vásárolt az elmúlt egy évben bizonytalan forrásból származó élelmiszert. Minden hetedik megkérdezett a boltban szerezte be a terméket, míg 2%-uk háznál vásárolt.

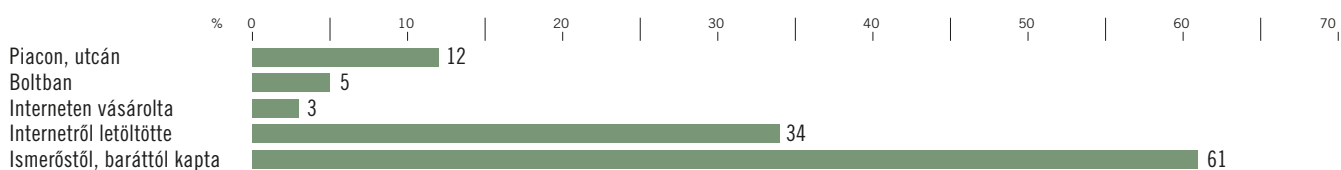
Bizonytalan eredetű gyógyszert a megkérdezetteknek ugyan mindössze 1%-a vásárolt az elmúlt évben, de ez azt jelenti, hogy mintegy 80 ezer fogyasztó közvetlen veszélynek tette ki az egészségét.

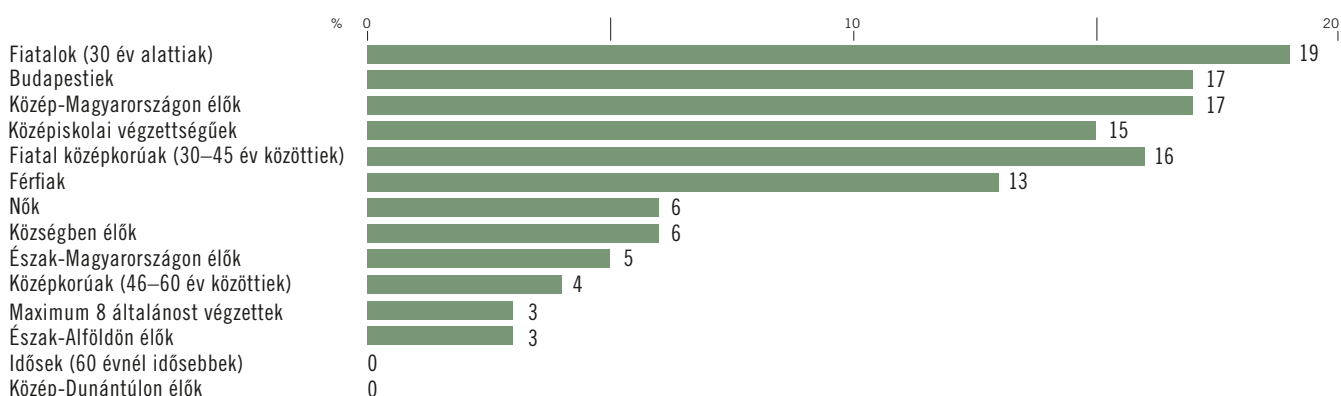
ILLEGÁLISAN LETÖLTÖTT, MÁSOLT SZOFTVERT BESZERZŐK ARÁNYA

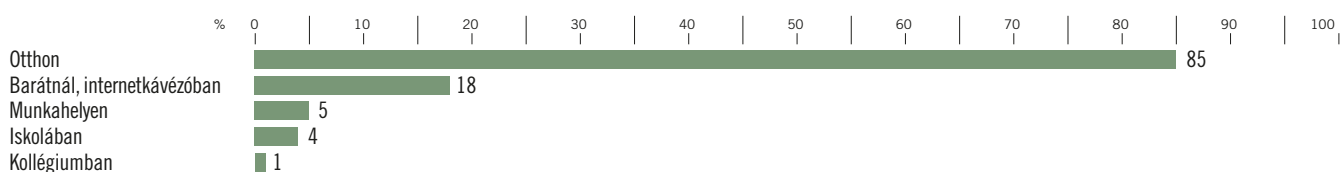
AZ ILLEGÁLIS SZOFTVEREK BESZERZÉSI HELYSZÍNE

AZ ELMÚLT ÉVBEN NEM LEGÁLIS FORRÁSBÓL TARTALMAT (ZENE, FILM, SZOFTVER) LETÖLTŐK ARÁNYA

AZ ILLEGÁLIS FORRÁSBÓL SZÁRMAZÓ TARTALMAK LETÖLTÉSI HELYEI AZ ELMÚLT ÉVBEN

A magyar lakosság 9%-a töltött le nem legális forrásból filmet, zenei tartalmat vagy szoftvert az internetről az elmúlt évben. A megkérdezettek 7%-a több alkalommal, míg 2%-a csupán egy alkalommal. A nem jogtisztá forrásból filmet, zenei tartalmat és szoftvert az internetről letöltők körében vezető helyet foglalnak el a fiatalok: minden ötödik fiatal töltött le illegális forrásból származó tartalmat az elmúlt egy esztendőben. A nemek is szignifikánsan befolyásolják a letöltési aktivitást: a férfiak kétszer nagyobb valószínűséggel töltenek le illegális tartalmat, mint a nők. A nem jogtisztá forrásból származó filmet, zenei tartalmat és szoftvert az internetről letöltő fogyasztók elsősorban otthon végzik a letöltést. Népszerű helyszín még a barátok, ismerősök lakása, illetve az internetkávézók.

A HAMIS TERMÉKEK VÁSÁRLÁSÁNAK MOTIVÁCIÓI

A fogyasztók vásárlási motivációinak vizsgálata megerősíti azt a kézenfekvő feltételezést, amely szerint a hazai fogyasztók a hamis termékeket nem a minőségük, hanem elsősorban olcsóságuk miatt vásárolják. A magyar lakosság közel kétharmada (62%) szerint egyértelműen jobb minőségű az eredeti, mint a hamis termék. A 2009. évi felméréshez képest 5%-kal, 17%-ról 12%-ra csökkent azoknak az aránya, akik szerint a hamisítvány minősége eléri az eredetiét.

A válaszolók döntő többsége (71%) szerint hosszú távon *jobban megéri az eredeti terméket* választani. A 2009. évi 7%-ról 12%-ra növekedett azonban azoknak az aránya, akik szerint a hamisítvány állja a versenyt hosszú távon az eredetivel szemben.

A hamisítás összességében negatív társadalmi megítélését támasztja alá, hogy a magyar lakosok háromnegyede nem büszkélkedik, hanem inkább eltitkolja, hogy hamis terméket vásárolt. Mindössze minden huszadik vásárló dicsekedne el ismerőseinek, hogy milyen jó üzletet kötött, amikor az eredeti termék helyett egy hamisítványt választott. Nyugat-Dunántúlon (11%) és Budapesten (9%) magasabb azoknak a fogyasztóknak az aránya, akik büszkélkednek az alacsony áron beszerzett hamisítványokkal.

A tavalyi évben készített felméréssel megegyezően a megkérdezettek 57%-a szerint a nyilvánosságban *túl kevés szó esik a hamisítás veszélyeiről*, míg 15%-uk elegendőnek ítéli meg a hamisítás veszélyeire vonatkozó információkat.

Csupán minden hatodik magyar fogyasztó (18%) szerint ismerhető fel egyértelműen, hogy az interneten közzétett filmek, zenei tartalmak, szoftverek legálisan kerültek-e fel a világhálóra. Minden ötödik megkérdezett (20%) szerint nem ismerhető fel e tartalmak eredete. A megkérdezettek egyharmada (29%) nem tudta érdemben megválaszolni a kérdést.

A magyar lakosság közel fele (45%) tisztában van azzal, hogy az interneten kínált gyógyszerek döntő többsége hamis, a megkérdezettek mindössze 8%-a vélekedik úgy, hogy az internetes gyógyszervásárlás biztonságos. Nagyon magas viszont azoknak az aránya (28%), akik nem tudnak véleményt nyilvánítani a kérdésben, illetve akik egyetértenek az állítással, meg nem is (19%).

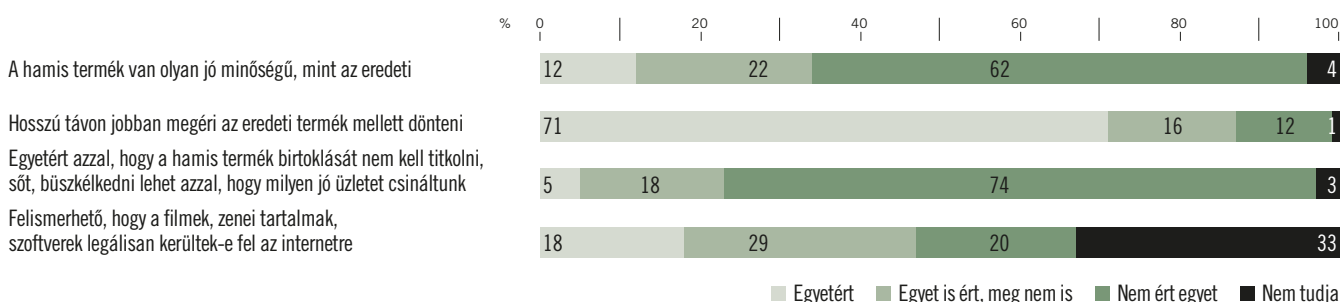
Ha csak a kérdésre válaszolni tudók körét vizsgáljuk, 63%-ra tehető azok aránya, akik szerint a világhálón kínált gyógyszerek döntő többsége hamis. A magyar fogyasztóknak csak a 11%-a kételkedik ebben az állításban. A világhálón rendelhető gyógyszerek „fertőzöttségével” az átlagnál jobban egyetértenek a dél-dunántúliak és a dél-alföldiek, míg az átlagnál kevésbé azonosulnak ezzel a véleménnyel a közép-magyarországiak, a nyugat-dunántúliak és a budapestiek.

A HAMISÍTÁS TÁRSADALMI-GAZDASÁGI HATÁSÁIRÓL ALKOTOTT FOGYASZTÓI VÉLEMÉNYEK

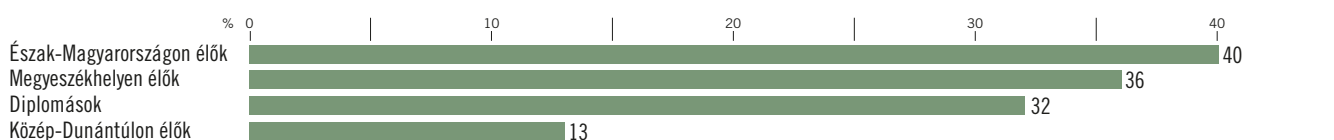
A megkérdezett fogyasztók általában tudatában vannak a hamisítás káros társadalmi-gazdasági hatásainak: a válaszolók közel 70%-a tisztában van azzal, hogy a hamisítás miatt a költségvetés komoly bevételektől esik el, amely állítással a megkérdezettek mindössze 8%-a nem ért egyet. A hamisításnak a költségvetésre gyakorolt hatásával a legkisebb arányban a budapestiek (55%) és a Közép-Magyarországon (54%) élők vannak tisztában.

A magyar fogyasztók több mint fele (54%) szerint a hamisítás veszélyezteti a munkahelyeket. Csak 17%-uk véli úgy, hogy a hamisításnak nincs hatása a munkaerőpiacra, viszont feltűnően magas a bizonytalanoknak (22%) és azoknak az aránya (7%), akik nem tudtak véleményt nyilvánítani a foglalkoztatási hatásra vonatkozó kérdésben, ami felhívja a figyelmet a tudatosságnövelő kampány fontosságára. Az átlagnál nagyobb arányban érzik veszélyben a hamisítás miatt a munkahelyeket az észak-alföldiek (71%), míg kevésbé érzik érvényesnek ezt az összefüggést a közép-magyarországiak (43%) és a budapestiek (37%). Szignifikáns különbség tapasztalható a férfiak és a nők véleménye között is:

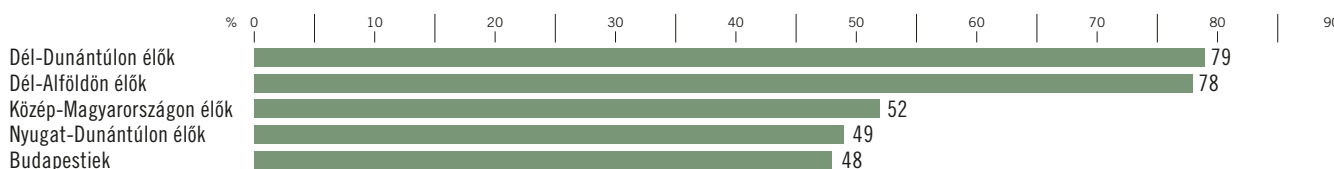
A HAMIS TERMÉKEK VÁSÁRLÁSÁNAK MOTIVÁCIÓI

BEAZONOSÍTHATÓ, HOGY A TARTALOM ILLEGÁLIS-E AZ ADOTT HONLAPON?

INTERNETEN VÁSÁROLT GYÓGYSZER VESZÉLYESSÉGÉT ELISMERŐK ARÁNYA

a nők kétharmada szerint a hamisítás veszélyezteti a munkahelyeket, míg a férfiaknak csak az 52%-a vélekedik hasonlóképpen.

A HENT által koordinált kommunikációs kampányok, mindenekelőtt a gyógyszerhamisítás ellen folytatott sikeres kampány is hozzájárult ahhoz, hogy a 2009. évi felméréshez képest jelentősen *megnőtt azoknak az aránya, akik szerint a hamisítványok a fogyasztók egészségét is veszélyeztetik*. 2009-ben a válaszadók kétharmada, 2010-ben már 76%-a vélekedett a fenti módon. A hamisítványok egészségügyi kockázatát elutasítók aránya változatlanul 7%.

A magyar fogyasztók több mint kétharmada (69%) *bűncselekménynek tekinti a hamisítványok gyártását, terjesztését*, ami a válaszok 4%-os növekedését jelenti a 2009. évi felméréshez képest. A megkérdezettek 11%-a szerint a hamisítványok terjesztőinek nem kell felelniük tettükért a törvény előtt. A hamisítás szigorúbb büntetőségét kevésbé pártolják a Budapesten és a Közép-Magyarországon élők.

A 2009. évi felméréshez hasonlóan 10 megkérdezettből 7 válaszadó (68%) *szigorúbban büntetné a hamisítványok készítőit és terjesztőit*. A szigorúbb büntetést a 60 évesnél idősebb korosztály pártolja átlagon felül, míg a budapestiek és a Közép-Magyarországon élők kevésbé. Ebben az is szerepet játszhat, hogy a válaszadók kétharmada (66%) szerint a hamisítványok megvásárlása a szervezett bűnözés bevételeit növeli. Feltűnően magas (21%) a szervezett bűnözésre vonatkozó kérdés megítélésében bizonytalanságot mutatók, illetve azok (5%) aránya, akik nem tudják a választ.

Erősen megoszlanak a vélemények a hamis termékek vásárlóinak a felelősségre vonásáról. Olaszországban pénzbüntetést köteles fizetni az a turista, akit az olasz hatóságok hamis termék vásárlásán érnek. Magyarországon a

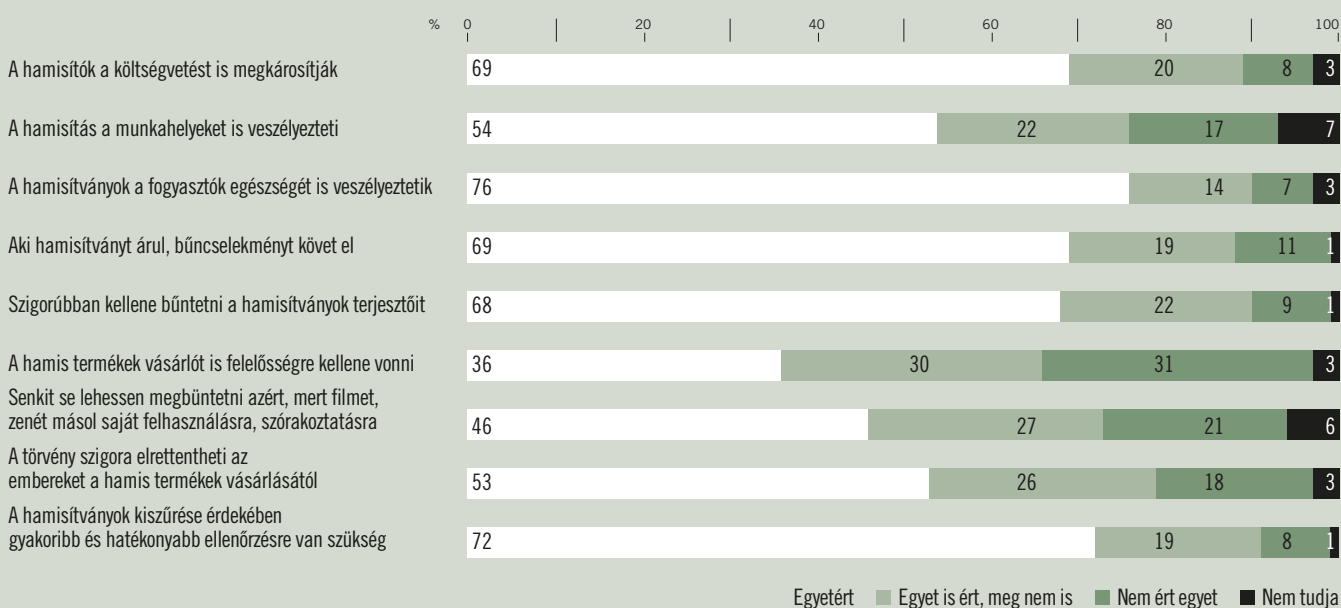
hamis terméket vásárlók ehhez hasonló megbüntetését célzó jogszabállyal a megkérdezettek 36%-a értene egyet, ugyanakkor 31%-a ellenezné. A megkérdezettek 30%-a teljesen bizonytalan a kérdés megítélésében. A 60 évesnél idősebbek közel fele (46%) büntetné a hamis terméket vásárlókat, a fiatalok és a 30–45 év közöttiek körében ennél jóval alacsonyabb (29, illetve 31%) a felelősségre vonást támogatók aránya.

A megkérdezettek közel fele (46%) *támogatja a zenék, filmek saját felhasználás céljára történő másolási szabadságának a fenntartását*.⁶ A megkérdezetteknek csak a 21%-a tartja szükségesnek a saját célra CD-t, DVD-t másolók büntetőségének a bevezetését. Magas a bizonytalanságnak az aránya (27%), illetve a válaszolók 6%-a nem tudott véleményt nyilvánítani ebben a kérdésben. Az életkor is meghatározó e kérdés megítélésében: míg a 45 évesnél fiatalabbak 60%-a nem büntetné a saját célra történő másolást, addig az idősek között csak 36% a liberális szabályozás híveinek az aránya.

A magyar fogyasztók támogatják az ellenőrzés szigorítását: a megkérdezettek 72%-a – a 2009. évi eredményekhez hasonlóan – úgy ítéli meg, hogy a hamisítványok kiszűrése érdekében gyakoribb és hatékonyabb ellenőrzésre van szükség. Mindössze 8% utasítja el a gyakoribb és hatékonyabb fellépést. Ezzel összefüggésben a magyar fogyasztók több mint fele (53%) szerint a *törvény szigora visszatarthatja a lakosságot a hamisítványok vásárlásától*.

6. A hatályos szerzői jogi szabályozás szerint a szabad felhasználás körébe tartozik a természetes személy által zenékről, filmekről saját célra készített másolat készítése.

A HAMISÍTÁS TÁRSADALMI-GAZDASÁGI HATÁSÁIRÓL ALKOTOTT FOGYASZTÓI VÉLEMÉNYEK

HAZAI LAKOSSÁGI FELMÉRÉS AZ ONLINE GYÓGYSZERVÁSÁRLÁSOKRÓL⁷

Az európai tendenciák szerint egyre inkább a világhálóra tolódik át a hamis gyógyszerek forgalma, így a hamisítók elsődleges célcsoportjává az internetezők váltak. A HENT megbízásából 2010 júniusában készített, ezer főre kiterjedő reprezentatív felmérés a rendszeres internethasználók online gyógyszervásárlásokkal kapcsolatos attitűdjét, valamint vásárlási szokásait vizsgálta.

A kérdőíves kutatás során megkérdezettek fele legalább havonta vásárol valamilyen gyógyszert, legjellemzőbben láz- és fájdalomcsillapítót, gyulladáscsökkentőt: ilyen jellegű gyógyszereket a célcsoport 83%-a vásárolt az elmúlt egy évben. A gyógyszervásárlók közül – szinte kivétel nélkül – mindenki vásárol patikában, de csak a megkérdezettek háromnegyede végzi gyógyszerbeszerzéseit kizárólag patikában. Ötödük patikán kívüli forrásokból is szerez be alkalmazmánycsoportjában gyógyszert, minden negyedik internetező vásárolt már vényköteles gyógyszert recept nélkül is. A beszerzés elsődleges forrása az internet vagy egy ismerős. A kutatás szerint sokan nem is tudják, hogy receptköteles gyógyszert szereztek be nem biztonságos forrásból. Az interneten vásárlóknak csupán 4%-a, míg az ismerőstől vásárlóknak csak 20%-a van tisztában ezzel.

A hamis gyógyszerek potenciális vásárlóinak aránya magas: tíz megkérdezettből négyen vásárolnának gyógyszert patikán kívüli forrásból is, ha a gyógyszert itthon nem forgalmazzák. Minél jelentősebb a patikai és a patikán kívüli termék árkülönbsége, annál nagyobb arányban választanak a fogyasztók az olcsóbb, alternatív forrást a gyógyszerházi beszerzés helyett. Míg 10%-os ármegettarítás esetén a megkérdezettek 11%-a, addig 30%-os árkülönbség esetén már 29%-a vásárolna gyógyszerházi forrásból.

A fogyasztók többsége nincs tisztában azzal, hogy mekkora kockázatot vállal, ha a vényköteles gyógyszert bizonytalan forrásból szerzi be. A megkérdezettek tájékozatlanságát jelzi, hogy közel 60%-uk szerint azért olcsóbbak a patikán kívül vásárolt gyógyszerek, mert nem kell a patikát és az alkalmazottakat fenntartani, illetve mert nem kell adót fizetni, és nincs marketingköltségük sem. Mindössze a megkérdezettek harmada vélekedik úgy, hogy az olcsóság ára a kevesebb hatóanyag, s kevesebb, mint a válaszadók negyede ismeri fel, hogy az alacsony ár eléréséért az ismeretlen gyártó ki is hagyhatja a hatóanyagot a termékéből.

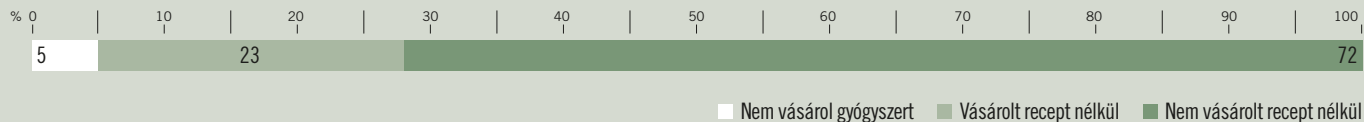
A megkérdezettek egybehangzóan magas arányúnak becsülték a magyarországi hamis vagy bizonytalan eredetű forgalmat: a válaszadók több mint fele szerint a hazai gyógyszerforgalom legalább 30%-a származik nem hivatalos forrásból.

A fókuszcsoportos kutatás eredményei szerint a fogyasztók két csoportja között az a fő különbség, hogy a gyógyszert nem vásárló fogyasztók bizalmatlanok az online beszerzéssel kapcsolatban. A gyógyszervásárlók az egyéb, nem gyógyszerházi beszerzési forrásokat (például piac) ugyan elutasítják, de megbíznak a webáruházakban, arra való hivatkozással, hogy azok ellenőrzött, szabályozott intézmények, és azokat leellenőrizhető cégek üzemeltetik. A fogyasztók tehát nem tudják, hogy Magyarországon gyógyszert interneten árusítani illegális.

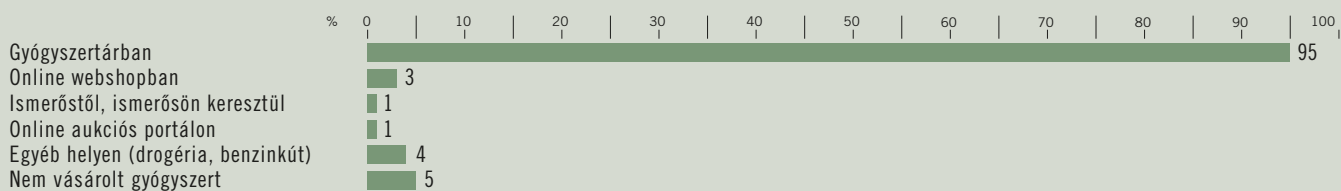
A gyógyszert nem vásárló fogyasztók elutasító attitűdje ugyanakkor nem tűnik megingathatatlannak. Miközben ez a fogyasztói csoport azt hangsúlyozza, hogy mennyire fontos számára a biztonság, amit a hagyományos patika képvisel, kikaput hagy az online webáruházak számára. Ha az online áruház biztonságérzetet sugall, vagy annak illúzióját kelti, akkor a válaszadók könnyen hajlanak a vásárlásra. *A megkérdezettek az online beszerzés előnyei között leggyakrabban az alacsony árat említik. Az ár mellett előnyként elhangzott az egyszerűség, a diszkréció, és hogy a nehezen beszerezhető termékekhez is hozzájutnak.*

7. A felmérés eredményeiről szóló összefoglaló a HENT megbízásából készített kutatási jelentés alapján: Meroving Internet-kutató Kft.: Attitűdök és ismeretek az online gyógyszervásárlással és a hamis gyógyszerek terjesztésével kapcsolatban. Budapest, 2010. június 22. 25 o.

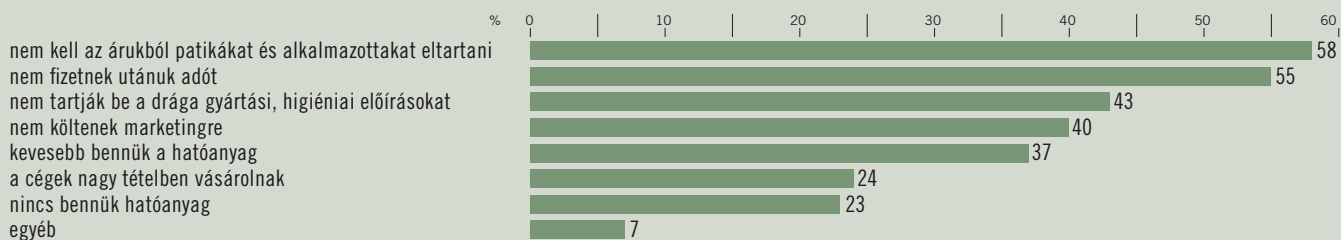
VÉNYKÖTELES GYÓGYSZER VÁSÁRLÁSA RECEPT FELÍRATÁSA NÉLKÜL

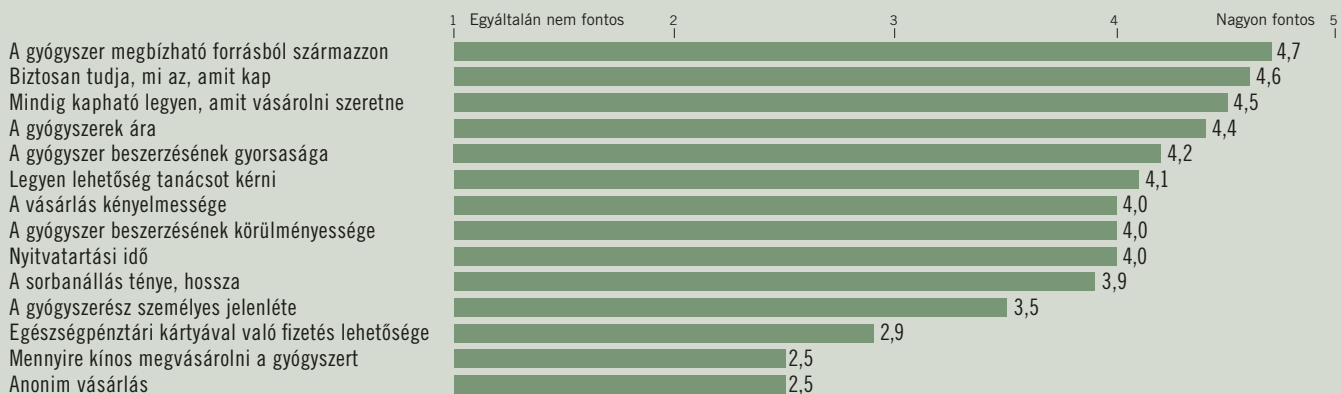
A GYÓGYSZERVÁSÁRLÁS HELYE AZ ELMÚLT 12 HÓNAPBAN

A PATIKÁN KÍVÜL VÁSÁROLT GYÓGYSZEREK AZÉRT OLCSÓBBAK, MERT ...

A GYÓGYSZERVÁSÁRLÁSNÁL FIGYELEMBE VETT TÉNYEZŐK FONTOSSÁGA

III. A szellemi tulajdon-jogokat sértő bűncselekmények alakulása a statisztika tükrében⁸

A hamisítás és kalózkodás hazai méreteire, összetételére, alakulási trendjére vonatkozó számszerű információk elsődleges és legmegbízhatóbb csoportját az *igazságügyi szerveknél*, többek között az ügyészségen, a rendőrségen, a vámhatóságnál, a bíróságon képződő, hivatalos hatósági statisztikai adatok képezik. A különböző becslési eljárások (pl. fogyasztói, termelői megkérdezések, termékminta-vételi eljárások, modellszámítások) alkalmazásával szerzett, alacsony megbízhatóságú, számszerű információkkal szemben az *igazságügyi statisztikai adatok legfőbb erénye*, hogy hivatalos adatgazdától származnak, és magas a megbízhatóságuk. Tekintettel azonban arra, hogy a szellemi tulajdonnal kapcsolatos jogsértéseket a magas fokú látencia jellemzi, az igazságügyi statisztikai adatok legfőbb korlátja éppen abban rejlik, hogy csak a „jéghegy csúcsát” mutatják, így önmagukban nem adnak elégséges információt a jogsértések terjedelméről. Mindazonáltal segítségükkel tanulságos többletinformációkra tehetünk szert a szellemi tulajdon-jogokat sértő bűncselekmények alakulásáról, jellemző előfordulásairól.

A HENT statisztikai munkacsoportja⁹ kezdte el 2009-ben az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program (OSAP) alapján az Egységes Nyomozó hatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztikai rendszerben (ENYÜBS), valamint a bírósági statisztikai adatszolgáltatási rendszerben a szellemi tulajdonnal kapcsolatos jogsértésekre vonatkozó, 2002 és 2008 közötti statisztikai adatok leválogatását és rendszerezését. A HENT az Országos Kriminológiai Intézet (OKRI) kutatóit bízta meg az összegyűjtött kriminálstatisztikai adatok kiegészítésével, valamint elemzésével.

A HENT kezdeményezésére készített bűnügyi statisztikai adatgyűjtés és elemzés *úttörő jellegű és egyúttal hézagpótló munka* abban a tekintetben, hogy ezáltal első alkalommal váltak egy helyen hozzáférhetővé a témával foglalkozó gazdaságpolitikai döntéshozók és szakértők számára a szellemi tulajdon-jogok megsértésére vonatkozó kriminálstatisztikai adatok.

A szellemi tulajdon-jogokat sértő bűncselekmények alakulásának vizsgálata *hat büntetőjogi tényállásra vonatkozó, ismertté vált bűncselekmények* adatainak statisztikai elemzésén alapult. A vizsgálatba vont tényállások a következők voltak:

- Áru hamis megjelölése (Btk. 296. §);
- Bitorlás (Btk. 329. §);
- Szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése (Btk. 329/A. §);
- Szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok védelmét biztosító műszaki intézkedés kijátszása (Btk. 329/B. §);
- Jogkezelési adat meghamisítása (Btk. 329/C. §);
- Iparjogvédelmi jogok megsértése (Btk. 329/D. §).

A kriminálstatisztikai adatok három, jól elkülöníthető adatforrásból származhatnak Vavró István [2006, 225.o.] szerint:

- Egységes Nyomozó hatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika (ENYÜBS) rendszere [ez 2008. január elsejétől váltotta fel az Egységes Rendőrségi-Ügyészségi Bűnügyi Statisztika rendszerét (ERÜBS)];
- a bírósági statisztikai rendszer;
- a büntetés-végrehajtási statisztikai rendszer.

Az elemzés a teljes büntetőeljárásból a rendőrségi és ügyészségi szakadatainak vizsgálatára terjedt ki. Ebben szerepet játszott az a tény, hogy az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala (OITH) által gyűjtött, a bírósági szakra vonatkozó adatokból a szellemi tulajdon-jogok megsértésével kapcsolatos tényállások szerinti bűncselekmények nem voltak leválogathatók, mivel azokat az ún. „egyéb” kategórián belül rögzítik. Az elemzés tárgyát képező statisztikai adatok az ENYÜBS rendszeréből származnak. Az ENYÜBS a feljelentéstől az ügyészségi szakasz befejezéséig gyűjti az adatokat két külön adatbázisban: egyrészt a bűncselekményi, másrészt az elkövetői oldalról. E rendszer segítségével tehát a nyomozati és ügyészségi szakaszban rögzített cselekményekről kaphatunk információt.

A kriminálstatisztikai adatok elemzése előtt szükséges rámutatni a *bűnügyi statisztikai számbavétel néhány fontos sajátosságára*,¹⁰ amelyekre figyelemmel mindig kellő körültekintéssel kell kezelni az adatokat, illetve az azokból levonható következtetéseket. A bűnügyi statisztikai adatok az elkövetett bűncselekmények közül csak az ismertté vált bűnözés mérésére, tehát csak a „jéghegy csúcsának” láttatására alkalmasak.

⁸ A fejezet a HENT megbízásából az Országos Kriminológiai Intézet által folytatott kutatás részeként készített tanulmány – dr. Windt Szandra– dr. Szabó Imre: A szellemi tulajdon-jogokat sértő bűncselekmények vizsgálata – Kriminálstatisztikai elemzés (2002–2009), OKRI, Budapest, 2010. 67 o. – felhasználásával készült.

⁹ A munkacsoport a Központi Statisztikai Hivatal, az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, az Országos Igazságszolgáltatási Tanács, az Ügyészség, a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága, az Országos Rendőrkapitányság, valamint a Magyar Szabadalmi Hivatal szakértő munkatársaiból tevődik össze.

¹⁰ „A számokkal és adatokkal azonban óvatosan kell bánni, hívta fel a figyelmet Virág György, az Országos Kriminológia Intézet (OKRI) igazgatója. Nagyon fontos látni azt, hogy a kriminálstatisztikai adatok alapvetően eltérnek a más típusú adatoktól. Ahhoz, hogy valami bekerüljön a statisztikába, szükséges, hogy azt a rendőrség regisztrálja. Ez ugyanis nem minden esetben történik, több okból is: számos olyan bűncselekmény van, amiről egyszerűen nem tudunk (évek óta tartó sikkasztás, kisebb lopások). De az is előfordul, hogy az áldozat nem tesz bejelentést az illetékes szervek felé, mert nem bízik az igazságszolgáltatásban, vagy szegyeelli, ami vele történt, fogalmazott az igazgató.” – http://atv.hu/belfold/20100503_borbely_zoltan.

A STATISZTIKAI ELEMZÉS ALAPJÁUL SZOLGÁLÓ BŰNCSELEKMÉNYEK

ÁRU HAMIS MEGJELŐLÉSE

296. § Aki árut – a versenytárs hozzájárulása nélkül – olyan jellegzetes külsővel, csomagolással, megjelöléssel vagy elnevezéssel állít elő, amelyről a versenytárs, illetőleg annak jellegzetes tulajdonsággal rendelkező árúja ismerhető fel, vagy ilyen árut forgalomba hozatal céljából megszerez, tart, illetőleg forgalomba hoz, büntetést követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

BITORLÁS

329. § (1) Aki

a) más szellemi alkotását sajátjaként tünteti fel, és ezzel a jogosultnak vagyoni hátrányt okoz,

b) gazdálkodó szervezetnél betöltött munkakörével, tiszttségével, tagságával visszaélve más szellemi alkotásának hasznosítását vagy az alkotáshoz fűződő jogok érvényesítését attól teszi függővé, hogy annak díjából, illetve az abból származó haszonból vagy nyereségből részesítsék, illetve jogosultként tüntessék fel, büntetést követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) E § alkalmazásában szellemi alkotás: az irodalmi, tudományos és művészeti alkotás, a találmány, a növényfajta, a használati minta, a formatervezési minta és a mikroelektromikai félvezető termék topográfiája.

SZERZŐI VAGY SZERZŐI JOGHOZ KAPCSOLÓDÓ JOGOK MEGSÉRTÉSE

329/A. § (1) Aki másnak a szerzői jogról szóló törvény alapján fennálló szerzői vagy ahhoz kapcsolódó jogát haszonszerzés végett, vagy vagyoni hátrányt okozva megsérti, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel,

közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki a szerzői jogi törvény szerint a magáncélú másolásra tekintettel a szerzőt, illetve a kapcsolódó jogi jogosultat megillető üreshordozó díj, illetve reprográfiai díj megfizetését elmulasztja.

(3) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértését

a) jelentős vagyoni hátrányt okozva,

b) üzletszerűen

követik el.

(4) A büntetés

a) öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértését különösen nagy vagyoni hátrányt,

b) két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértését különösen jelentős vagyoni hátrányt okozva követik el.

SZERZŐI VAGY SZERZŐI JOGHOZ KAPCSOLÓDÓ JOGOK VÉDELMI BIZTOSÍTÓ MŰSZAKI INTÉZKEDÉS KIÁTSZÁSA

329/B. § (1) Aki a szerzői jogról szóló törvényben meghatározott hatáson műszaki intézkedést haszonszerzés végett megkerüli, vagy e célból ehhez szükséges eszközt, terméket, berendezést vagy felszerelést

a) készít, előállít,

b) átad, forgalomba hoz, vagy azzal kereskedik, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki a szerzői jogról szóló törvényben meghatározott hatáson műszaki intézkedés megkerülése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő gazdasági, műszaki, szervezési ismereteket másnak a rendelkezésére bocsátja.

(3) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a szerzői jogról szóló törvényben meghatározott hatáson műszaki intézkedés kijátszását üzletszerűen követik el.

(4) Nem büntethető az (1) bekezdés *a)* pontja esetén, aki – mielőtt a szerzői jogról szóló törvényben meghatározott

hatáson műszaki intézkedés megkerüléséhez szükséges eszköz, termék, berendezés, felszerelés készítése, illetőleg előállítás a hatóság tudomására jutott volna – tevékenységét a hatóság előtt felfedi, és az elkészített, illetőleg az előállított dolgot a hatóságnak átadja, valamint lehetővé teszi a készítésben, illetőleg előállításban részt vevő más személy kiletének megállapítását.

JOGKEZELÉSI ADAT MEGHAMISÍTÁSA

329/C. § Aki más szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok védelme alá tartozó művének, illetőleg teljesítményének a felhasználásával összefüggésben megjelenített, és a szerzői jogról szóló törvényben meghatározott jogkezelési adatot haszonszerzés végett jogosulatlanul eltávolítja vagy megváltoztatja, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

IPARJOGVÉDELMI JOGOK MEGSÉRTÉSE

329/D. § (1) Aki a jogosultnak törvény, kihirdetett nemzetközi szerződés vagy európai közösségi rendelet alapján fennálló szabadalmi oltalomból, növényfajta-oltalomból, kiegészítő oltalmi tanúsítványból, védjegyoltalomból, földrajzi árujelző-oltalomból, formatervezési mintaoltalomból, használati mintaoltalomból, illetve topográfiaoltalomból eredő jogát az oltalom tárgyának utánzásával vagy átvételével megsérti, és ezzel vagyoni hátrányt okoz, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha az iparjogvédelmi jogok megsértését

a) jelentős vagyoni hátrányt okozva,

b) üzletszerűen

követik el.

(3) A büntetés

a) öt évig terjedő szabadságvesztés, ha az iparjogvédelmi jogok megsértését különösen nagy vagyoni hátrányt,

b) két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az iparjogvédelmi jogok megsértését különösen jelentős vagyoni hátrányt

okozva követik el.

Ugyanakkor a szellemi tulajdon-jogokat sértő bűncselekményeket magas fokú *látencia* jellemzi, tehát az elkövetett bűncselekmények jelentős aránya rejtve marad. A teljes sokaságra vonatkozó *extrapoláció elkerülése* érdekében a szakirodalom felhívja a figyelmet arra, hogy az „... ismertté vált bűnözés nem reprezentatív mintája a látenciának.” *Kertész Imre* [1997, 40.o.]

A következtetések megfogalmazásánál figyelembe kell venni azt a statisztikai számbavételi sajátosságot, hogy *a kriminálstatisztikai adatok nem a bűnyűket, hanem a bűncselekményeket veszik számba*. Jellemzően a szerzői jogok megsértése (Btk. 329/A. §) ügyében indított eljárásokban rendkívül magas viszont az egy bűnyűre jutó bűncselekmények száma.¹¹ Abban az esetben tehát, ha egy *bűnyűben több rendbeli jogsértés* miatt indult eljárás, ennek megfelelően növekszik a regisztrált bűncselekmények száma.

A bűncselekmények számának alakulását ugyanakkor a *bűnözéstől független tényezők* is befolyásolják, többek között kapcsolatban áll a *nyomozó hatóságok aktivitásával* is. A felderítési folyamat függ a nyomozó hatóságok rendelkezésére álló személyi, tárgyi és pénzügyi feltételektől. Nem hagyható továbbá számításra kívül a nyomozó hatóságok munkájának sikerességét is bizonyítani hivatott felderítési mutató javítására irányuló törekvés (ún. mesterségesen kreált ügyek) sem.

A bűnyűgyi statisztikai adatok értékelése során azt is szem előtt kell tartani, hogy ezek az adatok nem, vagy a ténylegesnél kisebb arányban képesek megjeleníteni a hamisítás és kalózkodás új típusú bűncselekményfajtaikat (például a fájlcsere útján megvalósított szerzői jogi jogsértések).

A fenti korlátokra való tekintettel a kriminálstatisztika csak korlátozott mértékben alkalmas eszköz a hamisítás és kalózkodás volumenének jellemzésére, mindazonáltal értékes hozzájárulást adhat a szellemi tulajdon-jogokat sértő bűncselekmények megismeréséhez.

A SZELLEMITULAJDON-JOGOKAT SÉRTŐ BŰNCSELEKMÉNYEK 2002–2009 KÖZÖTT

A szellemi tulajdon-jogokat sértő *bűncselekmények száma 2002 és 2009 között jelentős mértékben, 18 ezerről 31 ezerre emelkedett*, tehát a növekedés 73,5%-ot tett ki, miközben ezzel ellentétes, csökkenő tendencia jellemezte az összes ismertté vált bűncselekmény számának alakulását, amely 420 ezerről 394 ezerre, tehát 6%-kal csökkent. A szellemi tulajdonnal kapcsolatos jogsértések számbeli növekedésével párhuzamosan jelentősen emelkedett ezen bűncselekményeknek az összes ismertté vált bűncselekményhez viszonyított aránya is: a 2002. évi 4%-kal szemben 2009-ben már a szellemi tulajdon-jogokat sértő deliktumok jelentették az összes bűncselekmény 8%-át, tehát arányuk a duplájára növekedett. Mindazonáltal a vizsgált időszakban erős évenkénti ingadozás is volt tapasztalható a szellemi tulajdon-jogokat sértő, ismertté vált bűncselekmények számában: egyes években – 2003-ban, 2005-ben és 2008-ban – jelentős növekedés, míg más években – 2004-ben, 2006-ban, 2007-ben és 2009-ben – visszaesés volt regisztrálható.

A szellemi tulajdonnal kapcsolatos jogsértő cselekmények erős évenkénti ingadozása minden bizonnyal szoros összefüggésben van a nyomozó hatóságok aktivitásával, ennek folytán sikeres felderítő tevékenységével, valamint jellemzően az általuk felderített nagyobb bűnyűgyekben a szerzői jogok megsértése miatt egy adott évben indított nagyszámú eljárással.

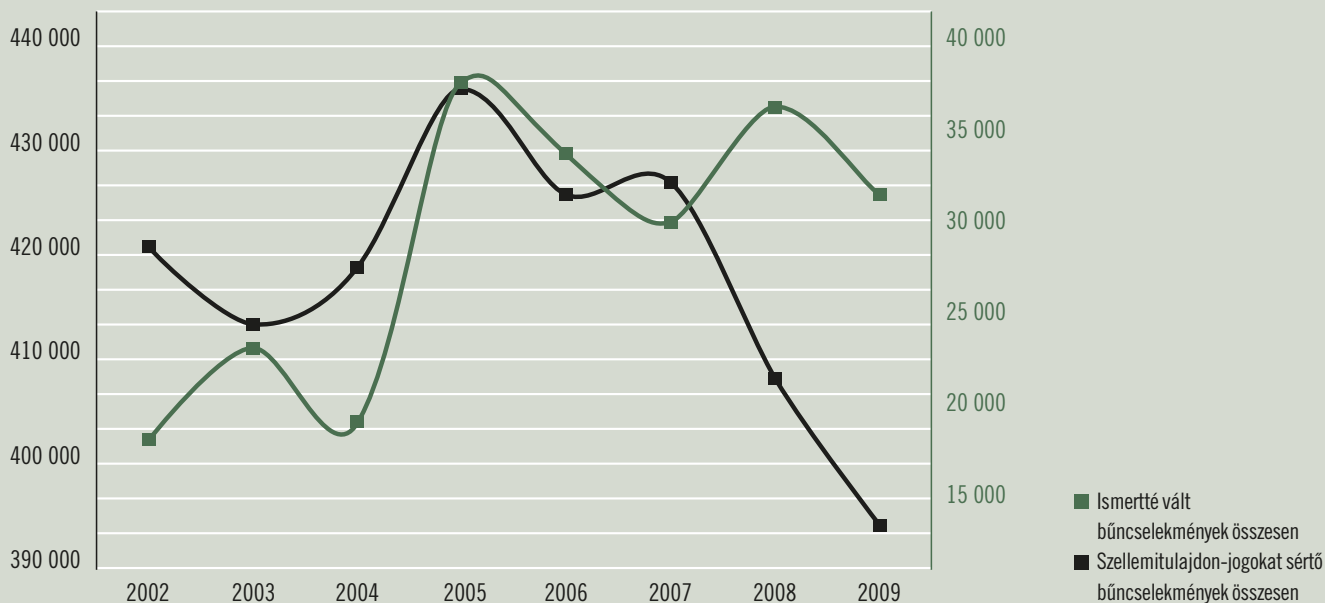
A szellemi tulajdonra érintő jogsértéseken belül az ún. *szerzői jogi jogsértések* (a Btk. 329/A. §-ába ütköző, a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértésével összefüggő bűncselekmények) *előfordulása a leggyakoribb*. 2009-ben több mint 31 ezer ilyen jellegű bűncselekmény vált ismertté, ami az összes vizsgált szellemi tulajdon-joggal összefüggő bűncselekmény 97%-át jelentette. E bűncselekményfajta kiemelkedő számossága összefügg a bűnyűgyi statisztikai számbavétel ismertetett sajátosságával, azaz a többrendbeli jogsértések miatt indított eljárások számbavételi módjával.

A többi vizsgált tényállás alapján megvalósított bűncselekmények száma ugyanakkor elenyésző volument képviselt: az áru hamis megjelölése (Btk. 296 §) tényállás alapján 500, a műszaki intézkedés kijátszása (Btk. 329/B. §) alapján 318, az iparjogvédelmi jogok megsértése (Btk. 329D. §) alapján mindössze 99 bűncselekmény vált ismertté 2009-ben.

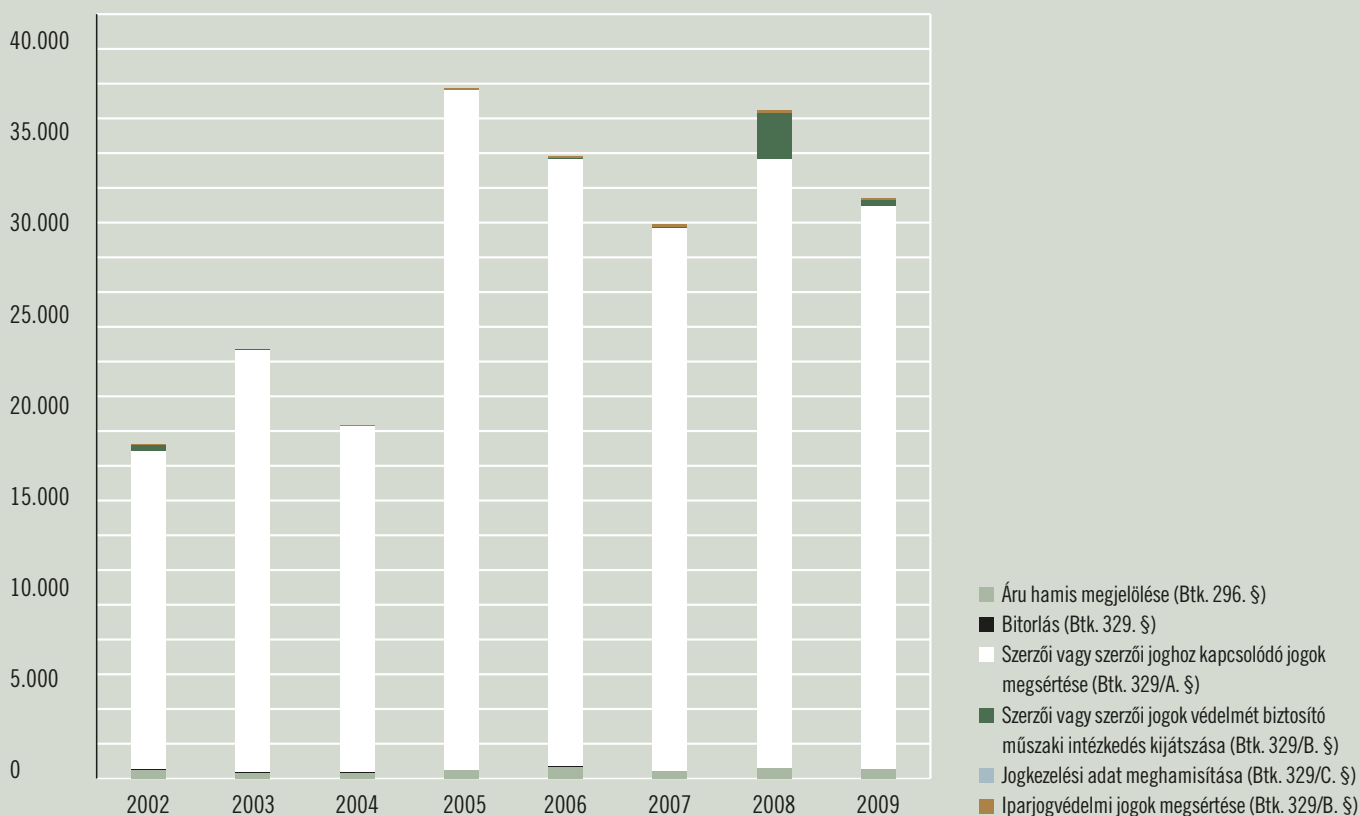
¹¹ Budapest V. kerületében például 2009-ben az előző évhez képest a duplájára emelkedett a regisztrált bűncselekmények száma. Ez annak volt köszönhető, hogy egy bűnyűgyben, azaz egy szerzői jogsértés ügyében (illegális film- és programletöltések) a másodrendű vádlottat több mint négyezer rendbeli ilyen jellegű bűncselekmény elkövetésével vádolták meg; http://atv.hu/belfold/20100503_borbely_zoltan.

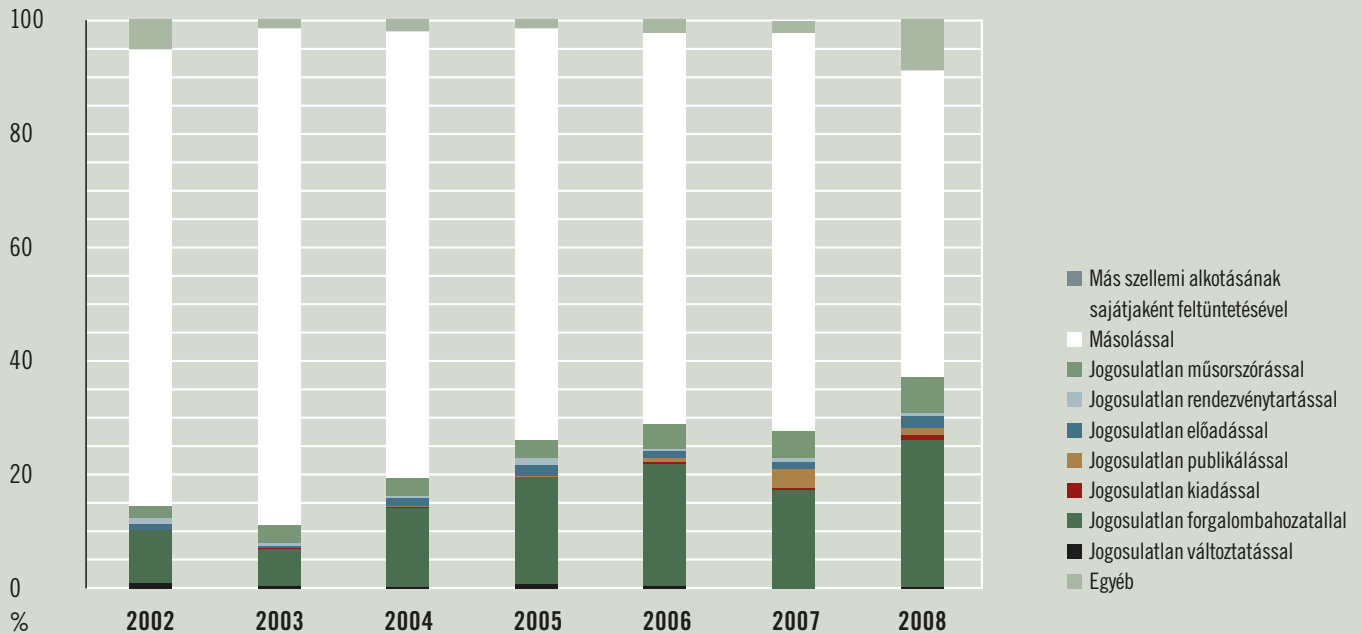
AZ ÖSSZES ISMERTTÉ VÁLT BŰNCSELEKMÉNYEK ÉS A SZELLEMITULAJDON-JOGOKAT SÉRTŐ BŰNCSELEKMÉNYEK SZÁMÁNAK VÁLTOZÁSA (2002–2009) Forrás: Enyübs, OKRI

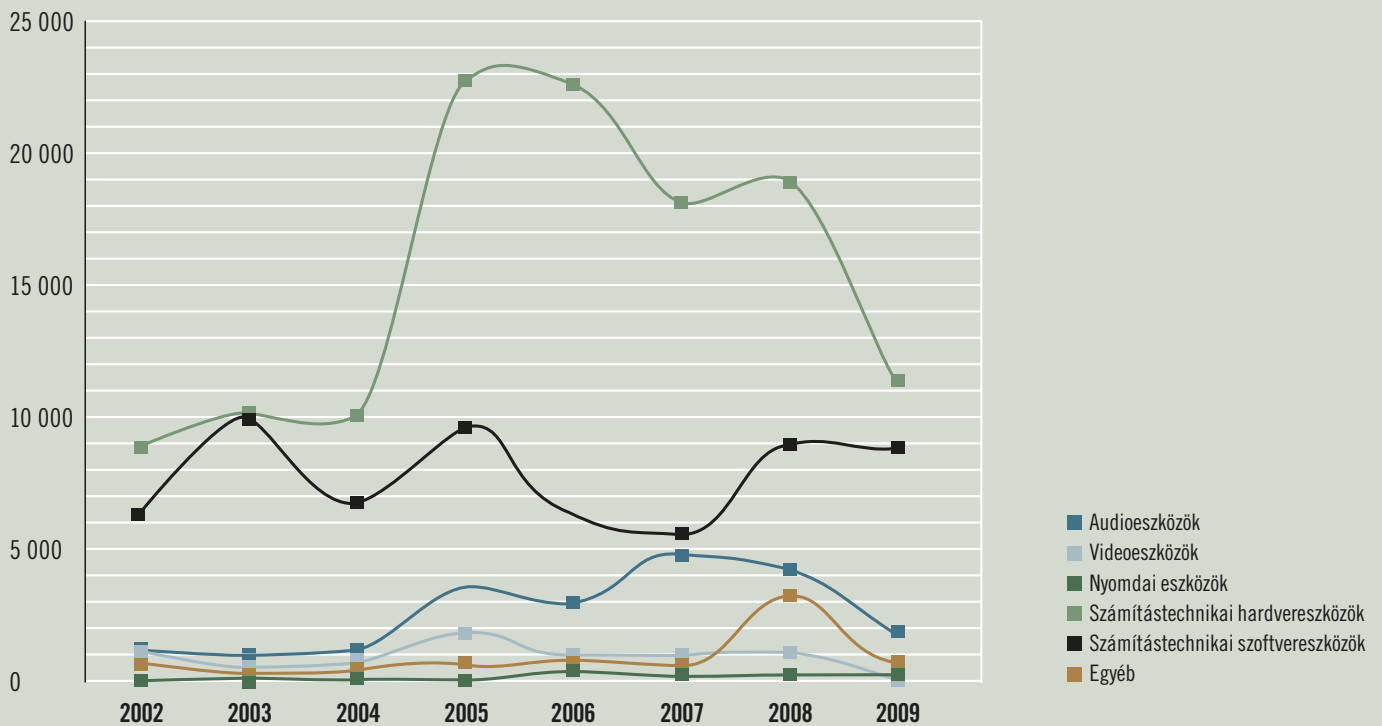
A SZELLEMITULAJDON-JOGOK MEGSÉRTÉSÉVEL ÖSSZEFÜGGŐ, ISMERTTÉ VÁLT BŰNCSELEKMÉNYEK SZÁMÁNAK ALAKULÁSA TÉNYÁLLÁSOK SZERINTI BONTÁSBAN (2002–2009) Forrás: Enyübs, OKRI

**A SZELLEMITULAJDON-JOGOKAT SÉRTŐ BŰNCSELEKMÉNYEK SZÁMA
AZ ELKÖVETÉS MÓDSZERE SZERINTI BONTÁSBAN (2002–2008)** Forrás: Enyübs, OKRI

**A SZELLEMITULAJDON-JOGOKAT SÉRTŐ BŰNCSELEKMÉNYEK SZÁMA
AZ ELKÖVETÉS ESZKÖZE SZERINTI BONTÁSBAN (2002–2009)** Forrás: Enyübs, OKRI

A szellemi tulajdon-jogok megsértésével összefüggően ismertté vált bűncselekmények regionális eloszlására a *fővárosi elkövetés dominanciája* jellemző: a bűncselekmények 41%-át Budapesten követték el 2008-ban. A főváros mellett még Hajdú-Bihar (6%), Csongrád (6%), Borsod, (5%), Szolnok (4,7%) és Pest (4,4,%) megye fordult elő leggyakoribb elkövetési helyszínként. A főváros mellett a legfertőzöttebb területek jellemzően az ún. *regionális központok* (ezek sok esetben egyetemi városok is), valamint a *határmenti települések*. A megyei szerkezetre hatással van az is, hogy a térség hol helyezkedik el a külföldről származó kalóztermékek érkezési útvonalán. A jogsértések területi megoszlását a vizsgált évben végrehajtott nagyobb, sikeres nyomozó hatósági akciók is befolyásolják.

A szerzői jogi jogsértések a többnyire egyetemi városként is működő régióközpontokban a legelterjedtebbek, míg az áru hamis megjelölése 2009-re a schengeni határvézetet jelentő területekre is koncentráldott.

A statisztikai nyilvántartási rendszerben a bűnelkövetés tárgyára és eszközére vonatkozó adatok csupán a szerzői jogi jogsértésekre (Btk. 329/A. §) vonatkozóan állnak rendelkezésre. A hivatkozott bűncselekményeken belül jelentős súlyra tettek szert az internet elterjedésével, a számítástechnika fejlődésével lehetővé vált, új típusú jogsértő cselekmények. Az *elkövetés tárgya* szerint a szoftverrel kapcsolatos bűncselekményeknek volt a legmagasabb az aránya (2008-ban 30%). Az *elkövetés eszköze* tekintetében a számítástechnikával kapcsolatos eszközök összesen 64%-kal részesedtek (2009-ben hardver 36%, szoftver 28%).

Az *elkövetés módszerét* vizsgálva, az ismertté vált bűncselekményeket az elkövetők leginkább *másolással* (53%), illetve *jogosulatlan forgalomba hozatallal* (25,5%) valósították meg 2008-ban. Az elkövetés módszere tekintetében 2002 és 2008 között a másolással történő elkövetés jelentős háttérbe szorulása volt megfigyelhető, miközben a jogosulatlan forgalomba hozatal aránya közel négyszeresre emelkedett. Az elkövetés módszerére vonatkozó adatgyűjtés fent nevezett kategóriái azonban arra engednek következtetni, hogy az ENYÜBS jelenlegi rendszerében nem állapítható meg egyértelműen, hogy mely adatok között vannak számba véve az internet segítségével megvalósított, online szerzői jogi jogsértések (pl. fájlcsere), amelyek gyakorisága minden bizonnyal jelentősen növekedett.

Az internet elterjedése következtében, valamint a szerzői jogi jogsértések dominanciája folytán a szellemi tulajdon-jogok megsértésével kapcsolatos cselekmények jelentős részét, mintegy kétharmadát az elkövetők *lakóhelyükön valósították meg*; a vizsgált bűncselekmények *elkövetési helyszínei* közül a kereskedelmi/vendéglátó helyiségek is magas arányban, egyharmaddal részesültek. Ez utóbbi elkövetési helyszín tipikusan a szórakozóhelyen, vendéglátóhelyen vagy internetes kávézóban jogdíj megfizetése nélkül sugárzott zenének tudható be.

A vizsgált időszak egyetlen évében, 2003-ban a szellemi tulajdonnal kapcsolatos bűncselekmények 60%-át *felsőoktatási intézményekben* követték el. Ennek az állt a háttérben, hogy az ezredfordulót követő években a fájlcsere hazai központjai a legnagyobb sávszélességet biztosítani képes egyetemi hálózatokon kezdték meg működésüket.¹² Ezzel

12. „Az első DC (Direct Connect) hub 2001-ben indult, egy évvel később pedig már hat szerver üzemelt – mindegyik valamilyen egyetemi hálózaton. A szélessávú internet terjedése Magyarországon 2003/2004 körül kapott lendületet, erre az időre tehető az egyetemi környezetben működő szerverek átköltözése kereskedelmi szolgáltatókhoz, és 2004-ben jelent meg az első magyar torrent tracker, a bitHUMen is.” Bodó Balázs – Lakatos Zoltán: A filmek online feketepiaci és a moziforgalmazás, Kulturális alkotások magyarországi online kalózközönségének empirikus vizsgálata. Budapest. 2009. november. Kézirat. http://www.warsystems.hu/p2p_study/bodo_lakatos_mozi_es_fajlcser_e_20091203.pdf 24–25. o.

párhuzamosan erre az időszakra tehető a nyomozó hatóságok egyetemi környezetben megvalósított nagy szerverlefolglási akciói is, ami vissza-tükröződik az elkövetési helyszínre vonatkozó számokban.

A szellemi tulajdon-jogok megsértésével okozott *kár értékére* vonatkozóan rendelkezésre álló hazai adatok nem megbízhatóak, a kárérték kalkulációjának módszere még továbbfejlesztésre és egységesítésre szorul. Az ENYÜBS-ben csak a szerzői jogi jogsértések vonatkozásában áll rendelkezésre nyilvántartott kárértékre vonatkozó adat. Ennek összege azonban nem tükrözi a valóságot, valószerűtlenül alacsony, még egy átlagos forgalmú közép vállalat éves árbevételének nagyságrendjét sem éri el (2 milliárd Ft). Ezzel szemben áll az ASVA filmipari veszteségre vonatkozó becslése, amely szerint csak a magyar filmiparban az internetes letöltés által okozott veszteség értéke eléri a 2 milliárd Ft-ot (9 millió USD). A VPOP az áru hamis megjelölése bűncselekménnyel okozott kár értékét további 3 milliárd Ft-ra becsülte 2008-ra vonatkozóan, amelynek nagyságrendje az önköltségi áron történő bekerülésre és nem a piaci kárértékre enged következtetni.

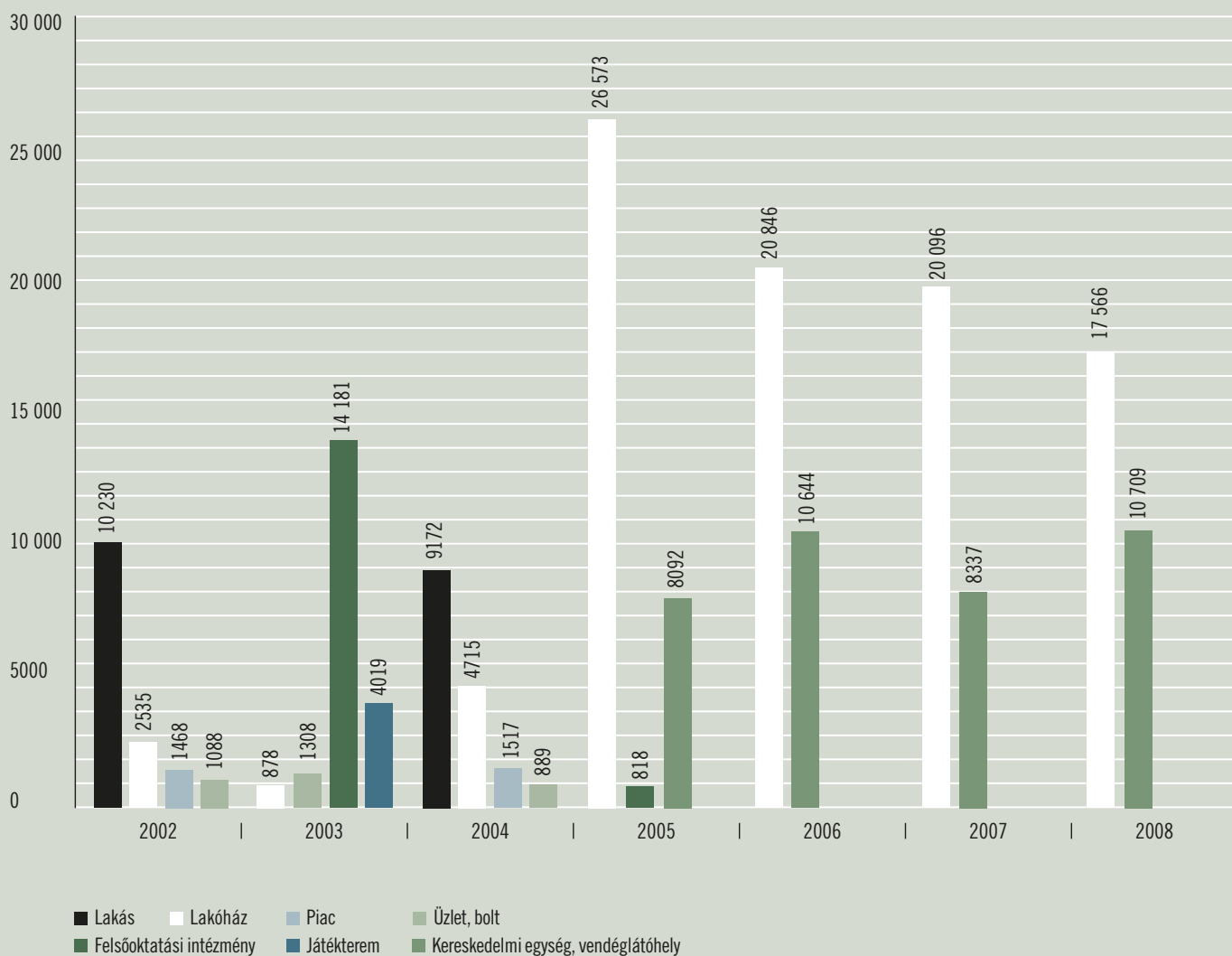
A *szellemi tulajdon-jogokat sértő deliktumokat évente átlagosan 1150 fő*, az összes ismertté vált bűnelkövető kb. 1%-a *valósította meg* 2002 és 2009 között. Közülük *átlagosan ezer elkövető követett el szerzői jogi jogsértést*. A szellemi tulajdon-jogokat sértő, ismertté vált bűncselekményt elkövetők száma a vizsgált időszakban ugyanakkor erősen ingadozott, egyes években jelentősen növekedett, más években pedig csökkent. Mindazonáltal a 2002. évi 1132 fővel szemben 2009-ben már 7%-kal kevesebb, 1050 fő volt a bűnelkövetők száma. A szellemi tulajdonnal kapcsolatos bűncselekmények egy elkövetőre jutó éves átlagos száma igen magas, mintegy 30 volt 2009-ben, ami egyúttal jelzi a statisztikai számbavételi módszer már bemutatott sajátosságát.

A vizsgált időszakban a szellemi tulajdon-jogokat sértő cselekményeket jellemzően férfiak valósították meg. A külföldi elkövetők száma 2002 és 2008 között a duplájára nőtt; ők túlnyomórészt a Btk. 296. §-ában megfogalmazott áru hamis megjelölésének büntetettét valósították meg. A külföldiek között 2002-ben a legtöbb elkövető vietnami (30), illetve kínai állampolgárságú (17) volt, 2008-ra a vietnamiak száma 115-re emelkedett, a kínaiaké pedig 14-re csökkent. A szellemi tulajdon-jogokat sértő cselekményeket leggyakrabban a 26 és 35 év közötti korosztályhoz tartozó személyek követték el.

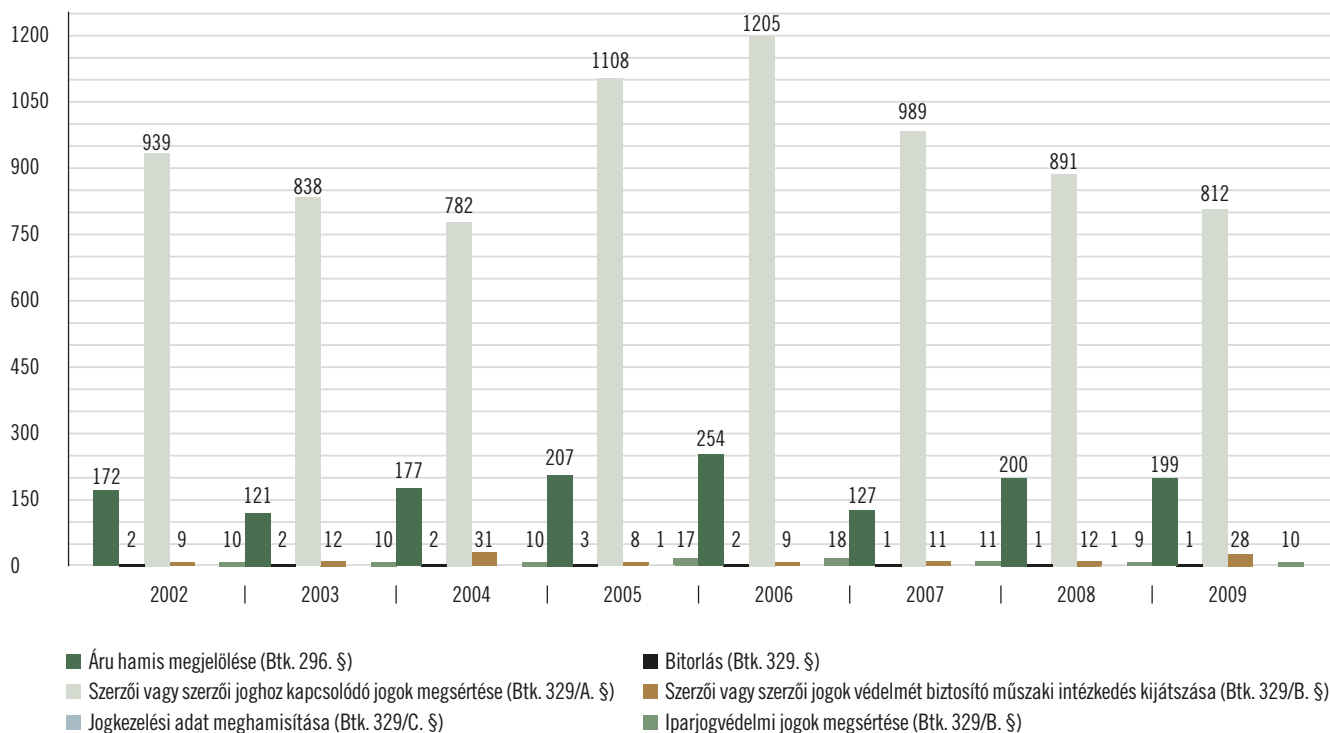
A 2002 és 2008 közötti időszak átlagát tekintve a szellemi tulajdon-jogokat sértő bűncselekmények esetében *az eljárást leggyakrabban a rendőrség bűnügyi alosztályai (40%) kezdeményezték*, de a sértett természetes személy (12%), más természetes személy (10%), más jogi személy, illetve a VPOP is indított eljárást. Átlagosan az ügyek *80%-a vádemeléssel, 12%-a megszüntetéssel zárult*. Az eljárások befejeződésének oka jellemzően a vádirat (illetve vádindítvány) elkészülése volt. A nyomozást felügyelő ügyész az esetek 92%-ában nem változtatta meg a bűncselekmény nyomozó hatóság szerinti minősítését, azaz *a nyomozó hatóságok a tényállásokat pontosan ismerték fel*.

A szellemi tulajdon-jogokat sértő cselekmények miatt elítéltek jelentős része pénzbüntetést, illetve felfüggesztett szabadságvesztést kapott.

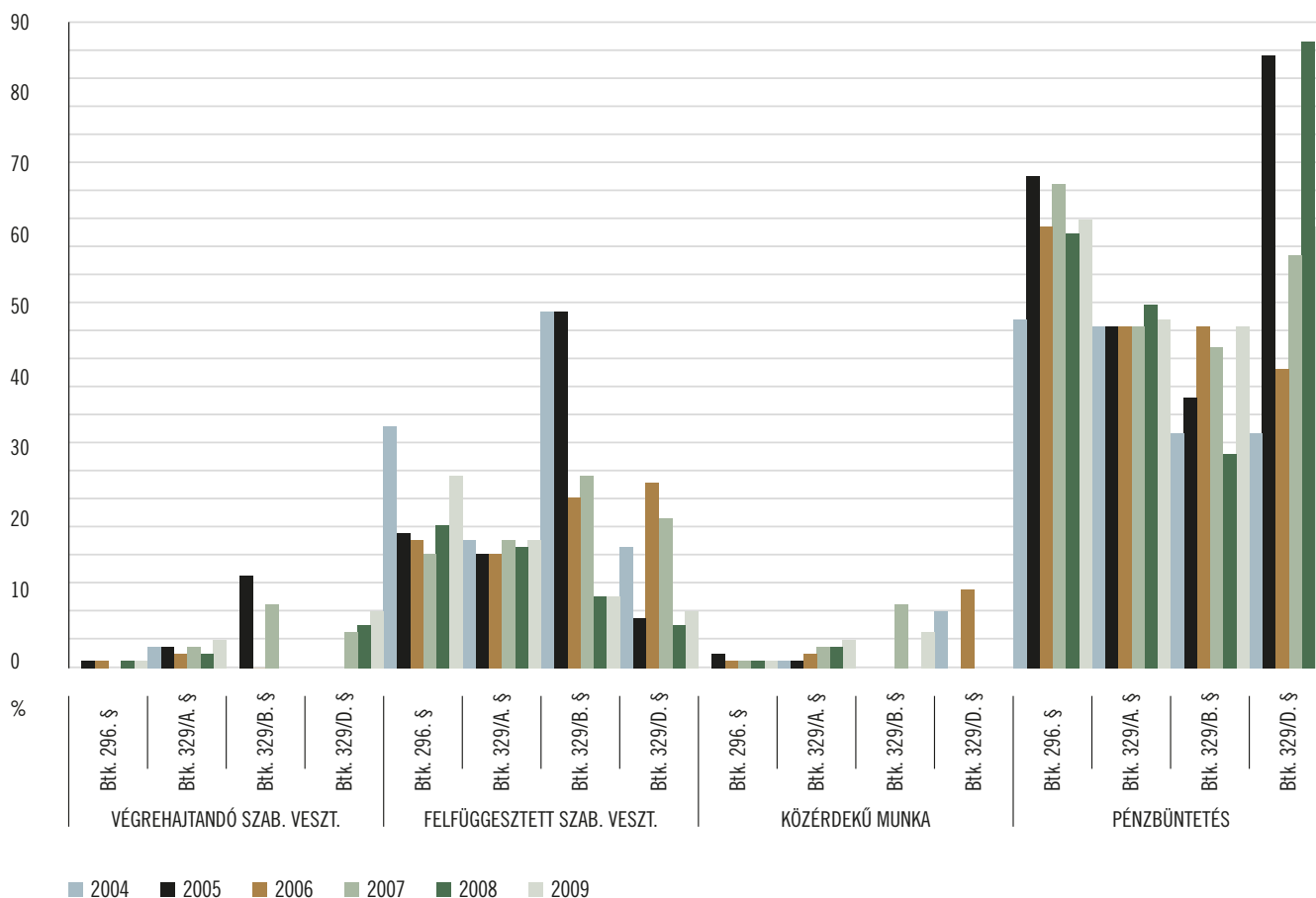
**A SZELLEMI TULAJDONNAL KAPCSOLATOS JOGSÉRTÉSEK AZ ELKÖVETÉS
HELYSZÍNE SZERINTI BONTÁSBAN (2002–2008)** Forrás: Enyübs, OKRI

AZ ELKÖVETŐK SZÁMA BŰNCSELEKMÉNYEK SZERINT (2002–2009) Forrás: Enyübs, OKRI

AZ ELÍTÉLT TERHELTEK MEGOSZLÁSA A FŐBÜNTETÉS NEME SZERINT (2002–2009) Forrás: Legfőbb Ügyészség, OKRI

IV. Vámhatósági árufelfoglalások európai uniós összehasonlításban

A nemzetközi gyakorlatban a vámhatóságok árufelfoglalási statisztikáit (*seizure statistics*) gyakran használják fel a hamisítás volumenének és szerkezetének jellemzésére, sőt a hamisítás gazdasági hatásairól készített, nagyszabású OECD-vizsgálat közgazdasági modellszámításában fontos inputadatként szolgáltak. A vámáru-lefoglalási statisztikák nagy erénye ugyanis, hogy szinte minden országban keletkeznek ilyen hatósági adatok, tehát kiváló lehetőséget nyújtanak a nemzetközi összehasonlításhoz. A vámáru-lefoglalási statisztikák fontos információt nyújtanak a szellemi tulajdon-jogok megsértése miatt foganatosított lefoglalások esetszámára, a vámhatóságok által lefoglalt áruk mennyiségére, ágazati összetételére, értékére, származási országára, szállítási módjára stb. vonatkozóan.

Az Európai Bizottság *Adóügyi és Vámuniós Főigazgatósága* (DG TAXUD) évente teszi közzé a szellemi tulajdon-jogok megsértésével kapcsolatos vámáru-lefoglalásokról szóló összesített jelentését,¹³ amely a 27 tagország nemzeti vámhatósági adatainak feldolgozásán alapul.

Az Európai Bizottság illetékes főigazgatósága által 2010 júliusában nyilvánosságra hozott, legfrissebb jelentés szerint a tagországok vámhatóságai 2009-ben több mint 43 500 esetben léptek fel a szellemi tulajdonhoz fűződő jogokat sértő termékek ellen, és az EU vámhatárain összesen 118 millió hamis terméket foglaltak le. A hamisítás elleni küzdelem intenzitásának növekedését jelzi, hogy 2001 óta több mint nyolcszorosára nőtt a vámáru-lefoglalások esetszáma a közösségben. A globális pénzügyi válság hatására nemcsak a tagállamok összesített behozatala csökkent 23%-kal, de 2009-ben az előző évhez képest 12%-kal visszaesett a lefoglalások esetszáma, és 34%-kal csökkent a lefoglalt árucikkek mennyisége is.

Tíz tagország adja az EU vámáru-lefoglalási eseteinek 85%-át és a lefoglalt áruk 92%-át. Ezekben az országokban a vámszervek felderítési aktivitása – az ország földrajzi helyzetéből, határainak jellegéből, tranzitútvonalon való elhelyezkedéséből adódóan – az átlagosnál magasabb. A lefoglalások esetszáma terén *Németország*, míg a lefoglalt árucikkek mennyisége tekintetében *Görögország* a listavezető. Magyarország a lefoglalások esetszáma tekintetében a *harmadik legaktívabb vámhatósággal rendelkező tagország*, a lefoglalt árucikkek volumene tekintetében pedig a középmezőnyben foglal helyet: 2009-ben 4044 vámáru-lefoglalást hajtottak végre a magyar vámszervek, 2006 óta az esetszám több mint négyeszeresére

növekedett; ezek keretében 2009-ben 1,2 millió árucikket foglaltak le. Hazánk a 27 tagország összesített eseteiből 9,3%-kal, lefoglalt árucikkeinek volumenéből 1,03%-kal részesedett.

A szellemi tulajdon-jogok megsértése a korábbi években főként a luxuscikkeket érintette, ma már a hamisítás *egyre inkább kiterjed a tömegárukra is* (pl. élelmiszerek, testápoló cikkek, játékok, háztartási készülékek). Az EU vámhatárain lefoglalt árucikkek között első helyen a cigaretta állt (19%), amelyet az egyéb dohányárúk (16%), a márkajelző címkék (13%) és a gyógyszerek (10%) követték 2009-ben.

Az országhatárokon észlelt szellemi tulajdon-jogot sértő cselekmények 82%-ában a jogsértő árukat egyszerűsített eljárás keretében *megsemmisítették*, vagy a jogosultak *bírósági eljárást kezdeményeztek* a jogsértés megállapítása érdekében.

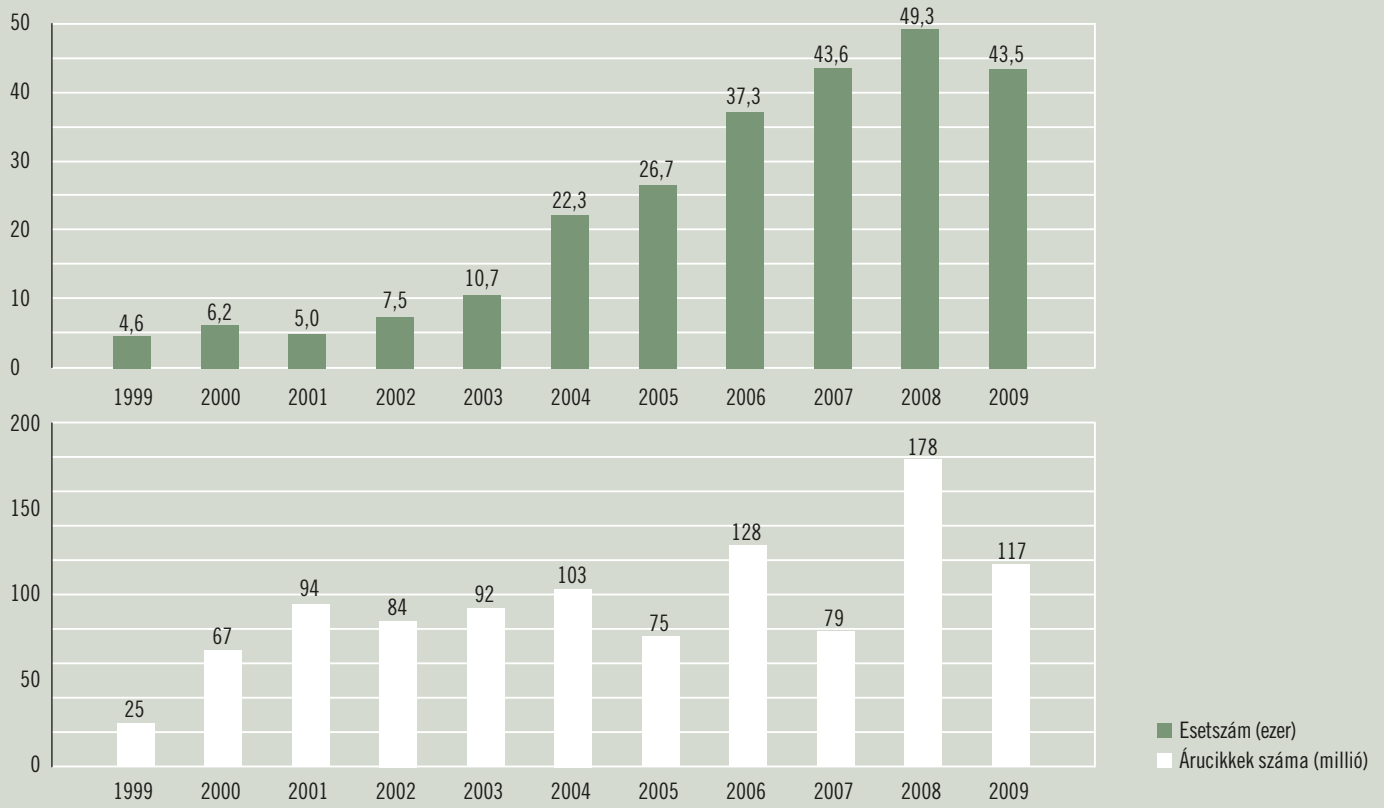
A szellemi tulajdonhoz fűződő jogokat sértő termékek *elsődleges származási helye továbbra is Kína* (innen érkezik a termékek 64%-a), míg egyes árukategóriákban a termékek döntő hányada más országokból származik, így az élelmiszerek döntően Törökországból, a játékok Egyiptomból és a gyógyszerek az Egyesült Arab Emírségekből kerülnek be az egységes piacra. A vámáru-lefoglalások 84%-ára az utasforgalomban, háromnegyed részben légi és postai szállítás keretében került sor.

Magyarországon a jogsértésekkel érintett termékek jellemzően távol-keleti eredetű ruházati termékek, többségük (70-80%) póló, cipő. Egyre kiterjedtebb a jogsértéssel érintett termékkör, egyre jobb minőségűek a hamisítványok.

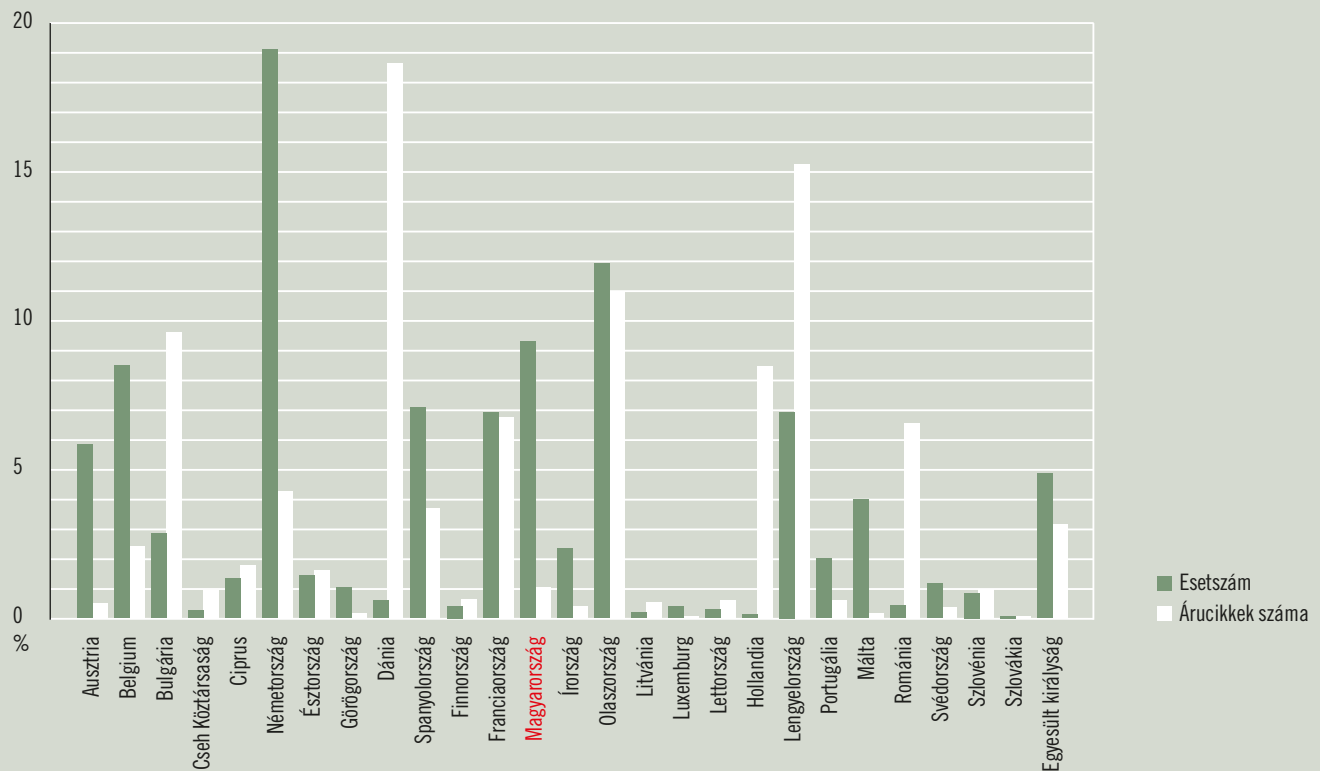
A hazai piacra bekerülő hamis termékek jellemzően *Törökországból, Szerbiából, Szlovákiából vagy Szlovéniából érkezőek*, a jogsértéseket többnyire a távol-keleti – jellemzően kínai és vietnami – termékekkel összefüggésben követik el. A konténeres szállítások egyik útvonalaként jellemző a horvátországi Rijeka, illetve a szlovéniai Koper kikötőjébe történő behajózás. A belföldi terítéshez az áruk másik részét Szlovákiában vámkezeltetik és hozzák Magyarországra, központosítva a budapesti józsefvárosi piacon, illetve az annak környezetében lévő raktárterületen.

13. European Commission Taxation and Customs Union: Report on EU Customs Enforcement of Intellectual Property Rights. Results at the EU Border – 2009, 39. o. Jelen fejezet az EU jelentésében foglalt adatok felhasználásával készült.

VÁMHA TÓ SÁ GI Á R U L E F O G L A L Á S O K A Z E U R Ó P A I U N I Ó B A N Forrás: European Commission Taxation and Customs Union [2010]

**A VÁMHA TÓ SÁ GI Á R U L E F O G L A L Á S O K E S E T S Z Á M Á N Á K É S A L E F O G L A L T Á R U C I K K E K N E K
 A T A G O R S Z Á G O K S Z E R I N T I M E G O S Z L Á S A (2009)** Forrás: European Commission Taxation and Customs Union [2010]

Felhasznált irodalom

Bodó Balázs – Lakatos Zoltán [2009]: A filmek online feketepiacja és a moziforgalmazás. Kulturális alkotások magyarországi online kalózközönységének empirikus vizsgálata. Budapest, 2009. november, 75.o. Kézirat.

Bognár Ákos [2010]: Hamisítás Magyarországon. Kutatási jelentés. Image Factory-TÁRKI, Budapest, 2010. június, 56 o. Kézirat

Eurobarometer [2010]: The Internal Market: Awareness – Perceptions – Impacts. Analytical report. Flash Eurobarometer 263 – The Gallup Organisation. European Commission, Brussels, March 2010, 237 o.

European Commission Taxation and Customs Union [2010], Report on EU Customs Enforcement of Intellectual Property Rights. Results at the EU Border – 2009. Brussels, 2010, 39 o.

Hamisítás Elleni Nemzeti Testület [2010], Éves jelentés 2009. Budapest, 38 o.

Kertész Imre [1997]: Szociológiai módszerek a bűnözés megismerésében I. rész. Belügyi Szemle, 1997/3. szám, 39-50. o.

Meroving Internet-kutató Kft.: Attitűdök és ismeretek az online gyógyszervásárlással és a hamis gyógyszerek terjesztésével kapcsolatban. Budapest, 2010. június 22. 53 o. Kézirat

Vavró István [2006]: A bűnözés mérésének módszerei; a magyarországi kriminalitás általános jellemzői. In: Gönczöl K. – Kerecsi K. – Korinek L. – Lévy M.: Kriminológia Szakkriminológia. Budapest, Complex, 2006, 221 o.

Windt Szandra – Szabó Imre [2010]: A szellemi tulajdon-jogokat sértő bűncselekmények vizsgálata – Kriminálstatisztikai elemzés (2002–2009). OKRI, Budapest, 2010, 67 o. Kézirat

Kiadta a Hamisítás Elleni Nemzeti Testület Titkársága,
Magyar Szabadalmi Hivatal
1054 Budapest, Garibaldi u. 2.
www.hamisitasellen.hu – a Hamisítás Elleni Nemzeti Testület honlapja
www.mszh.hu – a Magyar Szabadalmi Hivatal honlapja
e-mail: hent@hpo.hu; mszh@hpo.hu

Szerkesztette: _____ Dr. Penyigey Krisztina
Felelős kiadó: _____ Dr. Bendzsel Miklós
Fotó: _____ Europress Fotóügynökség
Grafika: _____ Stalker Studio
Nyomdai kivitelezés: _____ Keskeny nyomda

